

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Horror a téma dětství v příbězích Chrise Priestleyho a Stephena Kinga

Horror and the Theme of Childhood in the Work of Chris Priestley and Stephen King

Vypracovala: Lucie Dibelková, 3. ročník, ČJu-AJu
Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma „Horor a téma dětství v příbězích Chrise Priestleyho a Stephena Kinga“ jsem vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Kamily Vránkové, Ph.D. pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. července 2022

Lucie Dibelková

Poděkování

Mé poděkování patří především PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za vstřícnost, podporu, ochotu a čas, který mi při psaní mé bakalářské práce věnovala. Také děkuji Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, která mi od roku 2019 umožnila studium na pedagogické fakultě.

Anotace

Tématem této práce je horor a téma dětství v příbězích Chrise Priestleyho a Stephena Kinga. Hlavní náplní je srovnávací analýza vybraných děl těchto dvou představitelů současné anglo-americké literatury, konkrétně si práce klade za cíl rozebrat, jak se díla liší v daných tématech a v čem jsou naopak podobná.

Teoretická část je věnována stručnému posouzení vývoje angloamerické hororové prózy a přítomnosti hororových prvků v angloamerické literatuře pro mládež. Praktická část je rozdělena do dvou kapitol podle jednotlivých autorů a obsahuje vlastní analýzu vybraných děl, zaměřenou na posouzení důležitých hororových motivů. V neposlední řadě práce přihlédně k psychologické problematice příběhů a zamyslí se nad souvislostí mezi přítomností tísnivé atmosféry (the uncanny) a narušením vztahů mezi dětmi a dospělými ve zkoumaných dílech. Dodatečná kapitola se věnuje otázce, jak knihy od Chrise Priestleyho působí na děti, zda se dokáží v příběhu orientovat a vnímat hlavní dějovou linii.

Klíčová slova:

Stephen King, Chris Priestley, horor, gotický román, děti

Abstract

The theoretical part is devoted to a brief assessment of the development of Anglo-American horror prose and the presence of horror elements in Anglo-American literature for young people. The practical part is divided into two chapters, according to each author, and includes the analysis of the discussed works, assessing important horror motifs. Last but not least, the thesis takes into account the psychological issues of the stories and reflects on the connection between the presence of an oppressive atmosphere (the uncanny) and the disruption of the relationships between children and adults. An additional chapter addresses the question how Chris Priestley's books affect children, whether they can understand the story and perceive the main storyline.

Keywords: Stephen King, Chris Priestley, horror, gothic novel, children

Obsah

Úvod	1
1. Horor a jeho prvky v literatuře pro dospělé	3
1.1. Mary Wollstonecraft Shelley	4
1.2. Edgar Allan Poe	5
1.3. Nathaniel Hawthorne	6
1.4. Howard Phillips Lovecraft	6
1.5. Bram Stoker	7
2. Anglický gotický román	8
2.1. Horace Walpole	11
2.2. Ann Radcliffe	11
2.3. Matthew Gregory Lewis	12
2.4. The uncanny	12
3. Literatura pro děti a mládež	14
3.1. Vývoj strašidelných příběhů v dětské literatuře	16
4. Stephen King	19
4.1. Tvorba	20
4.2. Nejznámější díla	22
4.2.1. Carrie	22
4.2.2. Osvícení (The Shining)	23
4.2.3. Prokletí Salemu (Salem's Lot)	24
4.2.4. Řbitov zvířátek (Pet Sematary)	24

4.2.5.	Cujo	25
4.3.	Misery	25
4.4.	Román To (It)	26
4.4.1.	Inspirace pro tvorbu To.....	29
5.	Chris Priestley.....	31
5.1.	Příšerné příběhy (Tales of Terror)	31
5.1.1.	Příšerné příběhy strýce Montaguea (Uncle Montague's Tales of Terror)	33
5.1.2.	Příšerné příběhy z Černé lodi (Tales of Terror from the Black Ship)	34
5.1.3.	Příšerné příběhy z temného tunelu (Tales of Terror from the Tunnel's Mouth) ..	35
5.1.4.	Analýza	36
5.1.5.	Příšerné příběhy vánoční	37
6.	Porovnání děl	39
6.1.	Děti a motiv dětství v dílech To a Příšerné příběhy.....	40
	Závěr	42
	Seznam použité literatury	44
	Přílohy.....	48

Úvod

Strašidelné příběhy jsou s námi po celé generace: ještě, než se začaly zapisovat, tak si je mezi sebou lidé předávali ve formě ústní lidové slovesnosti. Tato vyprávění se vždy těšila velké oblibě, protože v sobě nesou cosi tajemného, co vzbuzuje naši zvědavost a způsobuje příjemné chvění. Nejen dospělí se rádi báli, ale i děti. V osmnáctém století byly určeny dětem, které se dožadovaly děsivých historek. Tyto příběhy byly vyprávěny jejich chůvami, které si uvědomovaly jejich výchovnou funkci a věřily, že se jejich svěřenci poté alespoň na moment budou snažit chovat lépe.

V současné době je za mistra hororu považován populární spisovatel Stephen King, jehož díla jsou určena primárně dospělým čtenářům, kteří je zbožňují. Nabídka děsivých příběhů pro dospělé byla vždy velmi rozsáhlá a každý si pro sebe mohl najít „to pravé“. Ale u dětí tomu tak dříve nebylo: přestože mohly strašidelným vyprávěním naslouchat, nemohly si je přečíst, protože se tato četba považovala za nevhodnou. Dnes už tomu je jinak. Jedním z autorů, kteří rádi svými díly mladé čtenáře děsí, je Chris Priestley, jenž je v České republice znám převážně díky své sérii *Příšerné příběhy*.

K výběru tématu mé bakalářské práce, tj. horor a téma dětství v díle vybraných autorů, mě vedla moje obliba strašidelných témat a příběhů, které již od útlého věku hltám plnými doušky. Druhým důvodem jsou samotné knihy Chrise Priestleyho, které mě zaujaly, už když mi bylo přibližně dvanáct let, v té době jsem z příběhů byla nadšená, ale zároveň jsem vnímala jejich děsivost. Po několika letech jsem se k nim vrátila v rámci hodin dětské literatury a uvědomila jsem si, že nyní tyto příběhy vnímám z trochu jiné perspektivy, než dříve.

První tři kapitoly této práce obsahují krátký úvod do tématu horor, anglický gotický román a literatura pro děti a mládež. Zároveň jsou zde zmíněni významní předchůdci Kinga a Priestleyho a jejich zásadní díla. Jedna z podkapitol se pokouší přiblížit spojitost gotického žánru a literárního pojmu „the uncanny“ podle Nicholase Roylea.

Čtvrtá a pátá kapitola shrnují životní zkušenosti a literární dílo Stephena Kinga a Chrise Priestleyho, jejichž vybrané texty jsou součástí praktické části mé bakalářské práce. Každá podkapitola obsahuje i stručný popis děje pro lepší přehled o vztazích mezi postavami.

Náplní stěžejní kapitoly je srovnávací analýza vybraných děl, která se zabývá zkušeností dítěte a hororovými motivy v jednotlivých příbězích. Dále se také zabývá následujícími otázkami: Jaké prvky King a Priestley používají, aby čtenáři zprostředkovali pocit strachu? Jak se díla liší vzhledem k jejich čtenářskému publiku? Jaké atributy typické pro gotický román se v dílech objevují? Jakou roli hraje v příbězích rodič?

V přílohách této práce je navíc připojený dotazník s otázkami, na něž odpovídaly děti, které si přečetly buď jednu z knih nebo jeden příběh („Hrací skříňka“) od Chrise Priestleyho. Nejčastější odpovědi, zajímavosti a zvláštnosti jsou vypsány a okomentovány. Dotazníky jsem se rozhodla vypracovat, protože plánuji nadále pokračovat ve svém studiu a v budoucnu bych ráda vyučovala, tudíž mě zajímalo, jak budou analyzované příběhy vnímat dětská čtenáři.

1. Horor a jeho prvky v literatuře pro dospělé

Tento prozaický a filmový žánr bývá popisován jako žánr populární literatury, který je zaměřen na vyvolávání pocitů hrůzy, strachu a napětí.¹

Příběhy vzbuzující ve čtenářích hrůzu jsou zaznamenány již ve starých mýtech a legendách, ale strašidelný příběh jako takový se vyvinul až v 18. století. Za jeho předchůdce považujeme anglický gotický román, knížky lidového čtení a také tvorbu některých německých romantiků.

Horor obvykle řadíme k trojici žánrů populární fantastiky, spolu se science fiction a fantasy, ale na rozdíl od nich bývá horor vymezen z hlediska estetického, jakožto silně emotivní příběh, jehož účelem je vyvolat převážně pocity strachu, děsu, úzkosti a tísně. Pohrává si s naším strachem z neznáma, který je způsobován zvraty v běžných vztazích, či vpádem čehokoliv absurdního do každodenního života.²

Tradiční horor se odehrává v prostředí mimo moderní svět, jako jsou opuštěná místa, hřbitovy a ruiny. Tyto lokality, odtržené od běžné reality, jsou vybrány záměrně pro jejich tajemnou atmosféru.

K nejčastějším motivům, objevujícím se v hororech, patří mutace, metamorfóza a nevydařený experiment, čehož si můžeme všimnout například v románu *Frankenstein* od Mary Shelley, který je inspirován skutečnými záznamy z nevydařeného experimentu.³ Objevují se ale také motivy z detektivní prózy, thrillerů a sci-fi. K základním námětům tohoto žánru patří téma lovce a kořisti, které může být zastoupené upírem nebo třeba sériovým vrahem a jeho obětí. Čtenářům jsou známé typické postavy, které se po desetiletí běžně vyskytují v hororových

¹ VLAŠÍN, Štěpán a kolektiv. *Slovník literární teorie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN 221-141-84, str. 137-138

² MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 253-254

³ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 253

příbězích, patří mezi ně například upír, vlkodlak a monstrum. Mnoho dalších postupně upadá v zapomnění, například démoni, duchové, antikrist a zombie.⁴

Pokud jde o rozsah, horor má dvě základní formy – povídkovou a románovou. Tradice hororu spočívá v povídce (ty psal například Edgar Allan Poe), která se soustředí na jednu dějovou linii, na jednotlivce a subjektivitu. Ve srovnání s tím je románová forma širší, zaměřuje se na lidskou společnost, a ne vždy umožňuje celistvý čtenářský zážitek.⁵

V průběhu let nebyl hororový žánr jako takový u čtenářů příliš v oblibě a zůstával na okraji literárního života, jeho neobyčejný rozvoj nastal až v šedesátých letech 20. století, kdy nastal i zmíněný odklon od povídkové formy k románu. Za přelomového a komerčně nejúspěšnějšího autora je považován právě Stephen King, který již využívá realistické literární prostředky a klade důraz na psychologickou charakteristiku postav. V osmdesátých a devadesátých letech 20. století se uskutečnil návrat a zároveň přeměna a inovace tradičních hororových postav a motivů. V průběhu celých dvacátých let má na existenci literárního hororu vliv jeho koexistence s filmem. Dále můžeme horor nalézt v komiksech a počítačových hrách, ale v těchto případech není koexistence s těmito formami natolik významná, jako v případě sci-fi a fantasy.⁶

1.1. Mary Wollstonecraft Shelley

Mary Wollstonecraft Shelley se narodila 30. srpna 1797 v Londýně a zemřela 1. února 1851 také v Londýně. Byla anglickou romantickou spisovatelkou, známou především románem *Frankenstein*.

Její manžel byl známý anglický básník Percy Bysshe Shelley, po jehož smrti dál vydávala některá jeho díla.

⁴ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 253

⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 254

⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 255-256

Její nejznámějším románem je *Frankenstein aneb Moderní Prométheus* (*Frankenstein; or, The Modern Prometheus*), text, který je zčásti gotický a zčásti filozofický. Často je také považován za raný příklad science fiction. Jeho první vydání dokončila, když jí bylo 19 let.

Napsala několik dalších románů, například *Valperga*, *The Fortunes of Perkin Warbeck*, *Lodore*, *Falkner* a *Poslední člověk* (*The Last Man*), jenž bývá označován za její nejlepší dílo.⁷

1.2. Edgar Allan Poe

Edgar Allan Poe se narodil 19. ledna 1809 v Bostonu, ve státě Massachusetts, a zemřel 7. října 1849 v Baltimoru, ve státě Maryland.

Byl americkým povídkářem, básníkem, kritikem a editorem, který proslul vytvářením tajemna a hrůzy. Jeho povídka „Vraždy v ulici Morgue“ („The Murders in the Rue Morgue“) byla počátkem moderní detektivní prózy. Atmosféra jeho hororových příběhů nemá v americké beletrii obdoby. Poe byl také významným předchůdcem science fiction a jeho literární kritika, která kladla velký důraz na správnost jazyka, metra a struktury a zdůrazňoval důležitost jednoty nálady nebo účinku, formovala literární teorii.

Poe bývá považován za přímého předchůdce hororu, všechny jeho povídky mají podstatné rysy tohoto žánru, udávají základní směřování a ovlivňují tak další pokolení autorů.

Mezi Poeova nejznámější díla patří básně „Heleně“ („To Helen“) a „Annabel Lee“, povídky o hříšnosti a zločinu „Zrádné srdce“ („The Tell-Tale Heart“), „Sud vína amontilladského“ („The Cask of Amontillado“) a nadpřirozený hororový příběh „Pád domu Usherů“ („The Fall of the House of Usher“). Samozřejmě nelze opomenout jeho báseň „Havran“ („The Raven“), která patří k nejznámějším básním národní literatury.⁸

⁷ KUIPER, Kathleen. Mary Wollstonecraft Shelley. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Mary-Wollstonecraft-Shelley>

⁸ MABBOTT, Thomas Ollive. Edgar Allan Poe. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Edgar-Allan-Poe>

1.3. Nathaniel Hawthorne

Nathaniel Hawthorne se narodil 4. července 1804 v Salemu, ve státě Massachusetts, a zemřel 19. května 1864 v Plymouth, ve státě New Hampshire. Byl americkým romanopiscem a povídkářem, mistrem alegorického a symbolického příběhu. Také byl odborníkem na prozaický styl, který směřoval k odhalení psychologických a morálních hlubin svých postav.

Hawthorne je považován za jednoho z největších spisovatelů americké literatury a je známý především díky románům *Šarlatové písmeno* (*The Scarlet Letter*) a *Dům se sedmi štíty* (*The House of the Seven Gables*).⁹

1.4. Howard Phillips Lovecraft

Howard Phillips Lovecraft se narodil 20. srpna 1890 v Providence, ve státě Rhode Island, a zemřel 15. března 1937 na stejném místě. Byl to americký autor fantastických, makabrozních (spojených s tématem smrti) povídek a románů, byl jedním z mistrů gotického příběhu 20. století. Jako spisovatel se však proslavil až po své smrti.

H.P. Lovecraft je považován za odborníka v oblasti povídky a teorie hororu. Ovlivnil velké množství současných autorů tohoto žánru, například Stephen Kinga, a byl jedním z prvních spisovatelů, kteří začali využívat termín horor.

Většina Lovecraftových povídek se věnuje děsivým jevům, v nichž hrůza a morbidní fantazie získávají nečekanou věrohodnost. Za jeho nejlepší povídky jsou považovány „Případ Charlese Dexter Warda“ („The Case of Charles Dexter Ward“), „V horách šílenství“ („At the Mountains of Madness“) a „Stín nad Innsmouthem“ („The Shadow over Innsmouth“).¹⁰

⁹ The Editors of Encyclopaedia Britannica a Adam AUGUSTYN. Nathaniel Hawthorne. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Nathaniel-Hawthorne>

¹⁰ The Editors of Encyclopaedia Britannica a Adam AUGUSTYN. H.P. Lovecraft. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7,1998 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/H-P-Lovecraft>

1.5. Bram Stoker

Bram Stoker, vlastním jménem Abraham Stoker, byl irský spisovatel, který se narodil 8. listopadu 1847 v Clontarf, v Irsku, a zemřel 20. dubna 1912 v Londýně.

Bram Stoker je autorem přelomového románu hororového žánru, a tím je jeho nejznámější dílo *Dracula*, ve kterém rozvinul charakteristický typ upíra. Toto dílo se stalo předlohou mnoha dalších příběhů, rozvíjejících upířskou tematiku. Nesmírně populární román se dočkal stejného úspěchu i v několika divadelních nebo filmových verzích.

Stoker napsal několik dalších románů, mimo jiné *The Mystery of the Sea*, *Klenot sedmi hvězd* (*The Jewel of Seven Stars*) a *The Lady of the Shroud*.¹¹

¹¹ The Editors of Encyclopaedia Britannica a Jeannette L. NOLEN. Bram Stoker. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 23.3.1999 [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Bram-Stoker>

2. Anglický gotický román

Gotický román, nebo také černý román, je typický pro anglickou literaturu druhé poloviny 18. a počátku 19. století, proto se tento termín často užívá s přívlastkem anglický. Má za úkol vyvolávat hlavně silné pocity, od dojetí až po hrůzu a strach; díky tomu bývá také označován jako román hrůzy.¹²

Gotický román se pohybuje v rozmezí literatury populární nebo umělecké. Z jedné části se stýká s knížkami lidového čtení a z části druhé se stává podnětem pro romantický historický román i pro romantickou poezii. Anticipuje taktéž moderní horor a kriminální román.¹³

Gotické romány často varují před nebezpečím společenských a morálních provinění, která zobrazují v jejich nejtemnějších a nejděsivějších podobách.¹⁴

Gotická literatura je plná neobvyklých „uncanny“ pocitů, které pomáhají vyvolat hrůzu a děs. Jednotlivé situace a zápletky jsou děsivé, ale zároveň podivně povědomé. Například mrtví příbuzní se vracejí ze záhrobí, aby narušili životy postav.¹⁵

Vznik a rozvoj gotického románu je úzce spjatý s nalézáním nových oblastí estetická a nového pojetí estetických hodnot. Gotický román pramení z anglického preromantismu a je inspirován zejména starou architekturou. Jeho historie počíná rokem 1764, kdy byl v Anglii publikován *The Castle of Otranto* od Horace Walpola: toto dílo neslo v podtitulu výraz gotický, jakožto

¹² VLAŠÍN, Štěpán a kolektiv. *Slovník literární teorie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN 221-141-84, str. 62

¹³ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 220

¹⁴ BOTTING, Fred. *Gothic: the New Critical Idiom*. London: Routledge, 1996. ISBN 0-415-09219-1, str. 7

¹⁵ ROYLE, Nathan. *The Uncanny*. Manchester: Manchester University Press, 2003. ISBN 0-7190-5561-X, str. 1-2

pojmenování svébytného literárního žánru. Walpole tak vytvořil žánr, v němž se nadpřirozeno stává symbolem naší minulosti, která proti nám povstává.¹⁶

Gotický román čerpá z mýtů, legend a folklóru. Jak bylo zmíněno výše, obecně ho považujeme za předchůdce hororového žánru.

V tomto žánru převažuje dějová složka: vzrušující fabule rozvíjí motivy fantastické i racionální, syžetová výstavba je rafinovaně zaměřena na upoutání zvědavosti a pozornosti čtenáře, k tomu jsou určeny i popisné prvky, které mají vyvolávat a zesilovat atmosféru tajemna.¹⁷ Fabule s mnoha strhujícími scénami se realizuje v hrozivém prostoru, jako je například starobylé sídlo.

Postavy jsou pojaty šablonovitě, patří buď k pronásledovatelům, kteří reprezentují zlo a nemorálnost, nebo k pronásledovaným, kteří ztělesňují ctnost a spravedlnost. Konflikt mezi dobrem a zlem většinou končí vítězstvím dobra a potrestáním špatnosti.¹⁸

Specifické postavy lze nalézt v tzv. libertinských černých románech, kde se nalézají ustálené protikladné dvojice, například pravý syn a bastard. Dvojníci se navzájem nahrazují, postavy se mnohdy převlékají, záhadně mizí a znovu se objevují, zdánlivě umírají a znovu ožívají. Důraz je kladen na jejich nejasný původ i dovednost klamat. Činy postav bývají motivovány osudovým prokletím a rodovým zatížením.¹⁹

Gotický román je fascinován předměty a situacemi, které jsou vnímány jako negativní, iracionální, nemorální a fantaskní. V 18. století převládají útržkovitá vyprávění o tajemných příhodách, záhadných událostech a život ohrožujících pronásledováních. Romány z poloviny

¹⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 220)

¹⁷ VLAŠÍN, Štěpán a kolektiv. *Slovník literární teorie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN 221-141-84, str. 62

¹⁸ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 219

¹⁹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 220

tohoto století propojilo realistické zobrazení každodenního života a racionální přístup k přírodě. V příbězích se vyskytují různorodé postavy – mniši, jeptišky, monstra, démoni, kostry, přízraky a bandité, v jedné osobě se propojuje možnost spásy i věčného zatracení. V 19. století se tento výčet rozrostl ještě o vědce, otce, manžely, šílence a zločince. Podobné protagonisty bychom dokázali nalézt i v dnešní hororové literatuře, stejně tak jako v současných gotických románech. V 19. století se předmětem zkoumání staly postavy, které se odchylovaly od společenských norem. Hrdinové gotických příběhů v tomto století pociťovali odcizení, depersonalizaci a nedokázali ovládat své touhy a vášně, zároveň nesli prvky narcismu.²⁰

Typické krajiny gotického románu jsou pusté, opuštěné a plné hrozeb, v 18. století patřily k nejčastějším z nich divoké a horské lokality. Později se dějištěm stávají moderní města, která spojila prvky divoké přírody a gotické majestátnosti, jejich temné postranní uličky představovaly násilí a hrozbu. V raně gotické beletrii převládaly chátrající hrady, plné skrytých chodeb, dále hřbitovy a kostely, spjaté s pověrami a strachem. Později hrad postupně ustoupil starému domu, kde se postavám vracely strachy a obavy, které se měnily podle změn ve společnosti.²¹

Během 20. a 21. století se začal těšit velké oblibě grafický román neboli komiks, který zobrazoval destrukci rozpoutanou prostřednictvím lidských technologických a vědeckých objevů. Vznikaly tak různé remaky mýtu o Frankensteinovi. Mezi nejznámější komiksové série patří například *Strážci (Watchmen)* od Alana Moora a *Krátké životy (Brief lives)* od Neila Gaimana. Tyto komiksy jsou ponuré, mají širokou mýtickou tradici.²²

Hlavní formou dnešního hororu literatury je kinematografie, a právě filmy zobrazují prostřednictvím hororových obrazů skutečné problémy, jako násilí a jeho sociální důsledky.

²⁰ BOTTING, Fred. *Gothic: the New Critical Idiom*. London: Routledge, 1996. ISBN 0-415-09219-1, str. 1-12

²¹ BOTTING, Fred. *Gothic: the New Critical Idiom*. London: Routledge, 1996. ISBN 0-415-09219-1, str. 1-3

²² PUNTER, David. *The literature of Terror: A History of Gothic Fictions from 1765 to the Present Day, Volume 2*. Pearson Education Limited, 1996. ISBN 0-582-290554, str. 148

2.1. Horace Walpole

Horace Walpole, 4. hrabě z Orfordu, původním jménem Horatio Walpole, se narodil 24. září 1717 v Londýně a zemřel 2. března 1797 na stejném místě. Byl anglickým spisovatelem, znalcem a sběratelem, známým svým románem *The Castle of Otranto*, který je považován za první gotický román v anglickém jazyce a jeden z prvních literárních hororů; díky tomuto dílu je Walpole považován za zakladatele gotického románu jako žánru. Horace Walpole vymezil typ zločinného knížete jako pronásledovatele, manipulátora a vůbec představitele zla v gotické literatuře.

Walpole dále napsal *The Mysterious Mother*, tragédii s tématem incestu; amatérské historické úvahy, například *Historic Doubts on the Life and Reign of King Richard the Third*; a dílo o dějinách umění *Anecdotes of Painting in England*.²³

2.2. Ann Radcliffe

Ann Radcliffe, rozená Ann Ward, se narodila 9. července 1764 v Londýně a zemřela 7. února 1823, taktéž v Londýně. Je považována za inovátorku v počátcích vývoje gotického románu a průkopnici v rozvíjení literatury hrůzy. Její romány vynikají prolínáním scén hrůzy a napětí s romantickou citlivostí.

Její první romány vyšly anonymně, proslavila se až svým třetím dílem *The Romance of the Forest*. Její další gotická próza, *The Mysteries of Udolpho*, z ní udělala nejpopulárnější spisovatelku v Anglii. Během posledních dvaceti let svého života psala především poezii.

V jejím díle se odráží důležité rozlišení mezi terorem, který probouzí sebezáchovný instinkt, a hororem, který ochromuje. Své příběhy hrůzy používala k vyvolání intenzivního pocitu

²³ The Editors of Encyclopaedia Britannica a J.E. LUEBERING. Horace Walpole. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 27.5. 1999 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Horace-Walpole>

tajemství a napětí, přičemž zdánlivě nadpřirozené události se po dostatečně dlouhé době odhalí jako přirozené jevy.²⁴

Ann Radcliffe byla známá tím, že se ostýchala být osobně oslovována jako autorka.

2.3. Matthew Gregory Lewis

Matthew Gregory Lewis se narodil 9. července 1775 v Londýně a zemřel 14. května 1818 na moři, při cestě ze západní Indie, na žlutou zimnici. Působil jako anglický spisovatel a dramatik, který se doslova „přes noc“ proslavil po obrovském úspěchu svého gotického románu *The Monk*. Poté byl znám jako „Monk“ Lewis.

Lewis napsal své nejznámější dílo v devatenácti letech, byl ovlivněn přední gotickou spisovatelkou Ann Radcliffe a také soudobou německou gotickou literaturou. Kládł důraz na horor a zločin, spíše než na romantické tajemství, jeho dílo bylo hojně čteno hlavně díky násilí a erotice, které zde byly zobrazovány, avšak i tak bylo literární kritikou odsuzováno. Další Lewisovo dílo bylo zcela jiného charakteru, *The Journal of a West India Proprietor*, svědčící o jeho humánních a liberálních postojích.²⁵

2.4. The uncanny

Uncanny, nebo jinak také tísnivá atmosféra, se zabývá záhadným pocitem, kdy tušíme přítomnost něčeho nadpřirozeného. Zahrnuje pocit nejistoty ohledně skutečnosti, kdo jsme a co zažíváme. Nejdůležitější na zkušenosti uncanny je, že dochází k prolínání známého s neznámým, které má podobu něčeho známého, co se děje ve zvláštním, neznámém kontextu a naopak. Uncanny může být pociťováno jako reakce na skrytý strach, například ze smrti, nebo jako reakce na projevy epileptického záchvatu či šílenství. Může však také zahrnovat pocit něčeho příliš dobrého, než aby to byla pravda, telepatii nebo zážitek, při němž se nám určitá

²⁴ The Editors of Encyclopaedia Britannica a J.E. LUEBERING. Ann Radcliffe. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ann-Radcliffe-English-author>

²⁵ The Editors of Encyclopaedia Britannica a Michael RAY. Matthew Gregory Lewis. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Matthew-Gregory-Lewis>

situace může zdát povědomá, ale zároveň víme, že to není možné (déja vu). Uncanny je především spjato s naší představou o světě. Nejedná se pouze o estetickou záležitost, ale je něčím, čím analyzujeme a zpochybňujeme každodenní život.²⁶

Termín uncanny v roce 1906 poprvé použil německý psychiatr Ernst Jentsch, tísnivý pocit popsal jako „unheimlich“, což znamená děsivý a neznámý. Anglické slovo uncanny není synonymem německého termínu, ale pochází ze skotského „canny“ ve smyslu „can“ (vědět).²⁷

V roce 1919 napsal rakouský neurolog Sigmund Freud esej *The Uncanny*, která zdůrazňuje, že pocit „uncanny“ nelze ovládat, protože se jedná o něco nepředvídatelného a zvláštního, co vzniká na pomezí reality a imaginace. „*It is impossible to think about the uncanny without this involving a sense of what is autobiographical, self-centred, based in one's own experience.*“²⁸

²⁶ ROYLE, Nathan. *The Uncanny*. Manchester: Manchester University Press, 2003. ISBN 0-7190-5561-X, str. 1-2

²⁷ ROYLE, Nathan. *The Uncanny*. Manchester: Manchester University Press, 2003. ISBN 0-7190-5561-X, str. 9

²⁸ ROYLE, Nathan. *The Uncanny*. Manchester: Manchester University Press, 2003. ISBN 0-7190-5561-X, str. 16

3. Literatura pro děti a mládež

Dětská literatura je nedílnou součástí literatury umělecké, je zaměřená tak, aby byla esteticky, didakticky a eticky aktuální pro čtenáře ve věku od tří do patnácti let.²⁹ Je přímo určena dětem a mládeži, v rozšířeném hledisku se též jedná o jiné literární texty, které děti akceptují jako svou četbu.³⁰

Literatura pro děti a mládež je rozdělena podle věkového stupně do tří specifických skupin – věk předškolní (3-6 let), mladší školní věk (6-10 let), starší školní věk (11-15 let). Každému z těchto stupňů náleží typická žánrová skladba – pro předškolní věk jsou vhodná leporela, obrázkové knihy, jednoduché příběhy ze života, povídky se zvířecím hrdinou, říkadla a hádanky; mladšímu školnímu věku jsou určeny autorské pohádky, rytmické verše, krátké povídky ze života dětí, pověsti a komiksy; staršímu školnímu věku je nejbližší literatura dobrodružná, próza s dívčí hrdinkou, a i s chlapeckým hrdinou, naučná beletrie a literatura faktu.³¹

Oproti literatuře pro dospělé představuje sféru poměrně nezávislou. Jejich vztah je oboustranně podnětný, měnil se od dominantní role literatury pro dospělé až po vliv literatury pro děti a mládež na její jazykové prostředky a imaginativní motivy.

Ve spojitosti s tímto žánrem lze vydělit dva druhy literárních textů: literaturu intencionální (jedná se o díla, jež jsou záměrně psaná a věnovaná dětskému čtenáři) a literaturu neintencionální, tato díla byla původně určena dospělému čtenáři, ale postupem času a vývojem literatury se stala nedílnou součástí dětské četby.³²

²⁹ VLAŠÍN, Štěpán a kolektiv. *Slovník literární teorie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN 221-141-84, str. 208

³⁰ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 360

³¹ VLAŠÍN, Štěpán a kolektiv. *Slovník literární teorie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN 221-141-84, str. 208

³² MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 361

Za první intencionální dílo bývá považován *Svět v obrazech (Orbis sensualium pictus)* Jana Ámose Komenského z roku 1658. Koncem 17. a počátkem 18. století bylo toto Komenského dílo, vedle biblických textů, nejběžnější knihou pro děti.³³

Literatura pro děti a mládež má tři základní funkce:

1. Imaginativní – podporuje rozvoj fantazie a hravosti
2. Didaktickou – rozvíjí hodnoty, emoční a sociální dovednosti
3. Poznávací – slouží k rozšíření znalostí čtenáře

Imaginativní funkci můžeme nejčastěji nalézt v autorských pohádkách a nonsensové poezii. Didaktickou funkci plní především pohádky, příběhy s dětským hrdinou nebo bajky. Poznávací funkci nejčastěji zastávají cestopisy, dětské encyklopedie, čítanky, historická a biografická próza. První zmiňovaná funkce byla vyčleněna až v kontextu moderní literatury. Je však třeba říci, že ve všech zmíněných textech se tyto funkce prolínají.³⁴

Dispozice dětské četby se vytvářely od 2. poloviny 18. století, v souvislosti se zaváděním povinné školní docházky, osvěcenskými reformami. Od poslední třetiny 18. byla zahájena tradice literárních adaptací, mnoho děl z literatury pro dospělé bylo přizpůsobeno dětskému čtenáři; mezi nejznámější patří *Robinson Crusoe* či *Gulliverovy cesty (Gulliver's Travels)*. V 19. století se vytvářejí zásadní žánry literatury pro děti a mládež, jako jsou autorská pohádka, příběhová próza s dětským hrdinou, próza pro dívky, vědecká fantastika, historický a dobrodružný román.³⁵

³³ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 362

³⁴ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 361

³⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 363

Přibližně na konci 18. století, v rámci původního pojetí tohoto žánru, byly za čtenáře dětských knih považovány pouze školní děti, až v druhé polovině 19. století byly mezi dětské čtenáře zahrnuty i děti předškolního věku; a ve 20. století děti adolescentního věku.³⁶

3.1. Vývoj strašidelných příběhů v dětské literatuře

Při slovním spojení „děsivé příběhy v literatuře pro děti a mládež“ se nám nejčastěji vybaví pohádky bratří Grimmů, Oscar Wilde a jeho *Šťastný princ (The Happy Prince)*, či *Malá mořská víla (The Little Mermaid)* od Hanse Christiana Andersena. Všechny tyto pohádky vnímáme jako typickou četbu pro danou věkovou kategorii. S pohádkami se během svého dětství každý z nás setkal, pamatujeme si, jak nás děsily postavy ježibab a čertů, které ohrožovaly kladné hrdiny. Ale to není vše, co tento žánr dětem nabízí. Například díky sérii o *Harry Potterovi*, sérii *Řada nešťastných příhod (A Series of Unfortunate Events)* nebo upířským kronikám se strach stal převládajícím způsobem zábavy v literatuře pro mládež. Tato díla mají svůj původ v 18. století, v gotické literatuře. Dnes je gotika jedním z hlavních proudů v dětské literatuře.

V 18. století, období, kdy se objevuje gotický román, se literatura pro děti a mládež orientovala pouze na výchovné a edukativní texty, jako byly například *Original Stories from Real Life: With Conversations Calculated to Regulate the Affections, and Form the Mind to Truth and Goodness* od Mary Wollstonecraft Shelley. Předpokládalo se, že děti budou toužit po knihách nabízejících poučení a poznání. Do 18. století byla tradice gotické literatury běžnou součástí dětské literatury, ale poté byla potlačena ve prospěch morálně povznášejících textů, které vyhovovaly přání dospělých vychovat nezkažené dítě, jež by mohlo vyrůst v racionálně smýšlejícího dospělého člověka s osvícenskými hodnotami. Strašidelné příběhy byly dětem většinou předávány ve formě ústní lidové slovesnosti.³⁷

Výjimkou byl Horace Walpole, který napsal *Hieroglyphic Tales*: jedná se o sbírku krátkých povídek, které byly posmrtně vydány v knize *The Works of Horatio Walpole, Earl of Orford*. Toto dílo je znepokojivou směsí pohádkových a gotických fiktivních prvků. „*At least two of the*

³⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X, str. 363

³⁷ JACKSON, Anna, Karen COATS a Roderick MCGILLIS. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-87574-5, str. 1-26

six stories in Walpole's collection were written, possibly as early as 1757, for a nine-year-old child by the name of Miss Caroline Campbell, the eldest daughter of Lord William Campbell who lived with her aunt the Countess of Ailesbury."³⁸

Dětskou gotickou literaturu, tak jak ji známe dnes (jako samostatný žánr, který je charakteristický nejen cílovým publikem, ale i stylistickými a formálními rysy), by bylo lépe datovat do zlaté éry této literatury ve viktoriánském období (1837-1901). V tomto období byla vydána například *Alenka v říši divů (Alice's Adventures in Wonderland)*, která neobsahuje všechny typické prvky gotického románu, ale je zajímavé, že od jejího vydání roku 1865 až do současnosti je stále řazena do dětské literatury a patří mezi často čtené. V devatenáctém století se gotické prvky objevují v knihách inspirovaných *Janou Eyrovou (Jane Eyre)*, nejvýraznějším dílem je *Tajná zahrada (The Secret Garden)*, jehož autorkou je Frances Hodgson Burnett. Děj *Tajné zahrady* se odehrává ve strašidelném domě, který se nachází na rozsáhlém pozemku s mnoha tajemnými zákoutími. Další autorkou strašidelných knih pro děti, píšící v devatenáctém století, byla Eleanor Sleath, která vydala *Glenowen: Or, The Fairy Palace, a Tale*, obsahující duchařské příběhy. V prvních dvou desetiletích devatenáctého století zároveň panoval proti těmto příběhům v literatuře pro mládež mírný, ale přetrvávající odpor.³⁹

Mnoho současných textů, určených mladým čtenářům, má gotickou formu i obsah. Často se odvolávají na viktoriánské prostředí a parodují ho.

Dětská gotická literatura z poslední doby odráží měnící se postoj naší kultury k dětské nevinnosti. Děťští hrdinové si uvědomují své temné stránky, přijímají je nebo se o to snaží, považují je za součást svého já. Jejich dřívější nevinní předchůdci znali pouze základní reakci, kterou byl útek před vnějším zlem, symbolizující jedinou naději na záchranu.⁴⁰

³⁸ JACKSON, Anna, Karen COATS a Roderick MCGILLIS. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-87574-5, str. 26

³⁹ JACKSON, Anna, Karen COATS a Roderick MCGILLIS. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-87574-5, str. 3-32

⁴⁰ JACKSON, Anna, Karen COATS a Roderick MCGILLIS. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-87574-5, str. 7-8

Většina autorů dětských knih, jako jsou Ronald Dahl a Lemony Snicket, sice zachovává dětskou nevinnost, ale nově dává hrdinům do vínku nějakou zbraň, s níž mohou bojovat proti zlu, které je ohrožuje. Například v románu *Matylda (Matilda)* od Ronalda Dahla má hlavní hrdinka výjimečné psychické schopnosti, které jí umožňují bránit se vnější hrozbě, a někdy dokonce své nepřátele drtivě porazit.

Strašidelné příběhy měly vždy sloužit jako varování před nečekanou hrozbou. I dnes varují před nebezpečím, ať už neznámým nebo naopak tím, které může přijít ze zdánlivě nejznámějších míst.⁴¹

⁴¹ JACKSON, Anna, Karen COATS a Roderick MCGILLIS. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-87574-5, str. 3-32

4. Stephen King

Stephen Edwin King se narodil 21. září 1947 v Portlandu, ve státě Maine, jako druhý syn manželů Donalda a Nellie King. Je považován za jednoho z nejúspěšnějších amerických spisovatelů posledních let, mezi jeho díla patří převážně horory, které se řadí mezi nejlepší příběhy tohoto žánru.⁴²

King navštěvoval střední školu Lisbon Falls High School, kterou absolvoval v roce 1966. Vystudoval University of Maine in Orono v roce 1970, s titulem Bachelor of Arts z angličtiny a způsobilostí vyučovat na úrovni střední školy. Bohužel nemohl ihned po škole najít místo učitele, tak byl nucen pracovat jako dělník v průmyslové prádelně, během této doby psal a prodával své povídky do pánských časopisů. Svůj první profesionální prodej povídky (*Skleněná podlaha – The Glass Floor*) Stephen King uskutečnil v roce 1967 do časopisu *Startling Mystery Stories*. Na podzim roku 1971 začal vyučovat kurzy angličtiny na střední škole na Hampden Academy, veřejné střední škole v Hampdenu ve státě Maine. Psal po večerech a o víkendech, pokračoval v tvorbě povídek a v práci na románech. A konečně na jaře roku 1973 přijala společnost Doubleday & Co. k vydání román *Carrie*. King se dozvěděl, že prodej brožovaných výtisků této knihy mu poskytne dostatečné prostředky na to, aby mohl zanechat učení a mohl začít psát na plný úvazek. *Carrie* vyšla na jaře 1974 - jedná se o jeho první oficiálně vydané dílo, a od té doby se Kingovi začalo dařit. Do širokého povědomí veřejnosti se dostal díky filmové adaptaci *Carrie*, která byla natočena roku 1976. Sám King prohlásil: „Já stvořil *Carrie* a *Carrie* stvořila mě,“⁴³ Od té doby vydal přes padesát knih a stal se jedním z nejúspěšnějších světových spisovatelů. Zároveň se od vydání jeho prvního díla žádná z jeho knih neprestala tisknout.⁴⁴

Stephen King obdržel v roce 2003 od knižní nadace National Book Foundation medaili za významný přínos americké literatury a v roce 2014 obdržel cenu National Medal of Arts.

Jeho ženou je spisovatelka Tabitha Spruce, se níž se oženil v lednu 1971; seznámili se na University of Maine in Orono, kde oba studovali. Společně poskytují stipendia pro studenty středních škol a jsou

⁴² KING, Stephen. *O psaní: memoáry o řemesle*. Praha: Beta, 2002. ISBN 80-7306-037-X, str. 1-2

⁴³ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 147

⁴⁴ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 13

pravidelnými přispěvateli do řady charitativních organizací, včetně mnoha knihoven; za své filantropické aktivity byli oceněni. Stephen a Tabitha nyní tráví zimy na Floridě a zbytek roku ve svých domovech v Bangoru a Center Lovell.⁴⁵

4.1. Tvorba

Tvorba Stephen Kinga byla velmi ovlivněna brzkým odchodem jeho otce od rodiny. Podle psychologů největším strachem dětí je opuštění rodičem, což se Kingovi v útlém věku stalo, a proto lze v jeho dílech nalézt postavy otců, kteří nefungují tak, jak by měli, ale ve své roli selhávají. Toto jediné se v celém jeho díle nemění. Celá Kingova tvorba je skrytě věnována jednomu hlavnímu adresátovi, a tím je jeho otec. Doufal totiž, že když se proslaví, jeho otec se objeví a poprosí jej o odpuštění.⁴⁶

King býval jako dítě často nemocný a svůj čas si krátil čtením komiksů a knih (tak se dostal i ke svým oblíbeným hororovým komiksům a vědeckofantastickým příběhům), také poslouchal rádiové vysílání sci-fi povídek Raye Bradburyho. Během svého dospívání si zamiloval i filmy, nebylo volné chvíle, kterou by netrávil v kině. Studoval strukturu a jazyk filmů, a to, co se naučil, se poté snažil přenést do své tvorby: právě proto je Kingův způsob psaní považován za filmový.

Autoři, kteří ho inspirovali při psaní, jej provázeli zároveň celým jeho dětstvím a dospíváním, mezi jeho nejoblíbenější autory patřili například H.P. Lovecraft, Ray Bradbury, Forrest J. Ackerman, a v neposlední řadě Edgar Allan Poe.⁴⁷

Ve všech svých dílech odkazuje k dělnické třídě v Americe, kterou zná nejlépe, protože on sám v ní vyrůstal. Zároveň zobrazuje lokality, v nichž žil, proto bývají podrobně popsány. Mezi tato místa patří například divočina jménem Lada, která se vyskytuje v románu *To (It)*, Stephen King si do této „džungle“, jak jí říkali s bratrem, chodíval v dětství hrát.⁴⁸ Dále do svých příběhů promítá to, čeho se on sám někdy bál: výčet jeho úzkostí je rozsáhlý, ale mimo jiné tam patří pavouci a klauni. Klaunů se začal bát jako

⁴⁵ KING, Tabitha. *The Author. Stephen King* [online]. Maine (Florida), 2000 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://stephenking.com/the-author/>

⁴⁶ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 200-202

⁴⁷ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 43-54

⁴⁸ KING, Stephen. *O psaní: memoáry o řemesle*. Praha: Beta, 2002. ISBN 80-7306-037-X, str. 23

dítě, protože viděl, že i jiné děti kvůli nim pláčou. Klaun pro něj symbolizuje něco děsivého a zlověstného, ztělesnění pocitu „uncanny“ a významnou mnohoznačnost spojení zábavy a hrůzy z přítomnosti něčeho skrytého, neznámého a zlověstného. Právě psaní mělo sloužit k utišení, utlumení jeho fobií, ale s každou novou knihou jeho strach spíše vzrůstal, ba dokonce si vytvořil fobie nové. Společným znakem všech jeho děl jsou ozvěny dětských traumat a křivd: možná se k těmto tématům stále vrací proto, aby je odstranil, nebo touží prožít život jiných dětí, svých hrdinů, které si nakonec našly cestu k řešení svých problémů.⁴⁹

Kingovu tvorbu také ovlivnilo užívání drog a nadměrné pití alkoholu, které trvalo po dlouhé dvě dekády. Alkohol a drogy pro něj byly únikem od reality a od veškerých starostí, až se dostal do fáze, kdy bez nich nemohl být a bál se, že pokud přestane, ztratí schopnost psát. To se později stalo, ale postupným úsilím se mu podařilo vrátit zpět. Během těchto let napsal například romány *Cujo*, *Misery a Tommyknockers*. Dokonce režíroval i svůj první film, který se jmenoval *Vzpoura strojů (Maximum Overdrive)*. Jedná se o adaptaci Kingovy povídky *Nákladáky (Trucks)*, která je obsažena v povídkovém souboru *Noční směna (Night Shift)*. V průběhu natáčení tohoto filmu, stejně jako v průběhu psaní již zmíněných knih, byl neustále pod vlivem drog.

V letech 1977-1984 psal Stephen King pod pseudonymem Richard Bachman, pod touto přezdívkou vystupoval, protože chtěl vědět, jak úspěšná budou jeho díla bez spojení s jeho, již v té době známým, jménem. První knihou, kterou takto vydal, byl psychologický román *Vztek (Rage, původní název Getting It On)*, který je spojován se střelbou na škole v roce 1997. Chlapec, který střílel, měl ve skříňce výtisk *Vzteku* od R. Bachmana, došlo proto ke spekulacím, že kniha v tomto případě posloužila jako návod, proto se ji Stephen King rozhodl stáhnout z prodeje. Jedná se o jeho jedinou knihu, která byla kdy stažena. K odhalení autora došlo, když Bachman vydal svou poslední knihu *Zhubni (Thinner)*, tento román Kinga připomínal více, než jiné Bachmanovy romány, nadšení knihkupci proto začali šířit, že se jedná o tutéž osobu.⁵⁰

⁴⁹ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 233-238

⁵⁰ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 260-261

Dne 19.6. 1999 došlo k dalšímu zásadnímu milníku v autorově životě, kdy byl sražen autem při své každodenní ranní procházce, poté opět nebyl schopen psát, a musel se vrátit na začátek.⁵¹

4.2. Neznámější díla

4.2.1. Carrie

Carrie je román, který pojednává o dívce jménem Carrie Whiteová, jež je neustále šikanována svými spolužáky na střední škole. Při jednom z řady žertů se v ní probudí telekinetické síly, které mají ničivé následky.⁵² Do tohoto díla King promítl své vlastní zkušenosti a zážitky se šikanou, zároveň zobrazil některé své středoškolské učitele, přičemž čerpal i ze své vlastní praxe středoškolského učitele.

Nápad napsat *Carrie* dostal, když se mu vrátila vzpomínka na to, jak v devatenácti nebo dvaceti letech pracoval přes léto na Brunswické střední škole jako správce. Jednoho dne měl za úkol odstranit skvrny na stěnách v dívčích sprchách: byl v nich poprvé, proto ho zarazily dva nástěnné plechové boxy, které obsahovaly dámské hygienické potřeby. Při této vzpomínce vymyslel asi nejznámější scénu této knihy. Zároveň ho napadlo tuto myšlenku propojit s jedním článkem o telekinezi, který četl. Ale sepsat tuto ideu pro něj bylo obtížnější, než si myslel, protože se vůbec nevyznal v dívčím prostředí, nakonec mu s tímto problémem pomohla jeho žena Tabby.

I postava Carrie a její matky měly jistou předlohu. Postavu matky vytvořil podle jedné starší zaměstnankyně prádelny, s níž v té době pracoval. Byla to náboženská fanatička, stejně jako postava, kterou stvořil. Hlavní hrdinku zformoval podle svých šikanovaných spolužaček ze střední školy. Jedna z nich měla velmi pobožnou matku, nebyla moc hezká a měla silnější postavu. Druhá dívka chodila stále ve stejném oblečení, tak jako Carrie. King své spolužačky litoval a díky nim dokázal své postavě porozumět.⁵³

⁵¹ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 323

⁵² BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 146

⁵³ KING, Stephen. *O psaní: memoáry o řemesle*. Praha: Beta, 2002. ISBN 80-7306-037-X, str. 58-64

Na základě knižní předlohy byl roku 1976 vytvořen i stejnojmenný film, režírovaný Brianem De Palmou. Snímek měl obrovský úspěch a v roce 1999 se dočkal pokračování.

4.2.2. Osvícení (The Shining)

Román pojednává o Jacku Torrancovi, který se společně se svou ženou a synem Dannym stěhuje do hotelu Overlook, poté co tam získává práci jako zimní správce. Hotel bývá na zimu uzavřen a odříznut od okolního světa. Danny má nadpřirozené schopnosti, je „osvícený“ a již od počátku cítí, že s hotelem není něco v pořádku. Celý příběh končí zkázou rodiny i hotelu.⁵⁴

King se inspiroval povídkou Raye Bradburyho „The Veldt“, což je příběh o tom, jak může telepaticky ovládaná realita nahradit skutečný svět. Díky tomu se rozhodl, že by chtěl vytvořit příběh, kde by dětská mysl fungovala jako mentální přijímač. K uskutečnění tohoto nápadu stále něco chybělo, až do okamžiku, kdy se rozhodl, že odjede na dovolenou. Během ní navštívil hotel v poslední den sezóny, před tím, než se měl na zimu zavřít, a společně se svou ženou byli jedinými hosty.⁵⁵

Román je strukturován jako pětiaktová divadelní hra. Mnozí odborníci považují *Osvícení* za Kingovo nejlepší a nejpoučnější dílo pro jeho důmyslné psychologické zpracování.

Do postavy otce autor promítl své problémy s alkoholem a zároveň i tehdejší napětí, které pociťoval vůči svým dětem. Hotel Overlook symbolizuje neodčiněný hřích.

Osvícení je jediným románem, ke kterému Stephen King napsal pokračování, *Doktor Spánek (Doctor Sleep)*. Na základě obou těchto knih vznikly i stejnojmenné filmy. První díl režíroval Stanley Kubrick a King tento film velmi kritizoval, tvrdil, že filmové zpracování nemá s knihou nic společného. King proto sám napsal scénář, podle kterého byla natočena nová televizní verze.⁵⁶

⁵⁴ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 162-167

⁵⁵ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 131

⁵⁶ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 163-165

4.2.3. Prokletí Salemu (Salem's Lot)

Jedná se o melodrama o upírech, kteří ovládají město v Maine, kde mohou beztrestně sát krev obyvatel. Nakonec se hrstce zbylých hrdinů podaří zabít hlavního upíra a zapálit celé město.

Tento román, vydaný roku 1975, představuje jedno z nejlepších zpracování upírského mýtu od dob *Drákuly*. *Prokletí Salemu* bylo adaptováno pro televizi v roce 1979 a znovu roku 2004.⁵⁷

Stephen King se tímto dílem snaží vzdát hold Bramu Stokerovi, v knize lze spatřit výjevy, které jsou paralelní se scénami z *Drákuly*.⁵⁸

4.2.4. Řbitov zvířátek (Pet Sematary)

Tento román je považovaný za Kingovo nejtemnější dílo. Vypráví příběh o Louisovi Creedovi, jeho ženě a dvou dětech, kteří žijí v domě, za kterým se nachází tzv. Řbitov zvířátek, kde po dlouhá léta pohřbívají děti své mazlíčky. Jednoho dne Louisova syna srazí kamion a Louis jej pohřbívá na tajemném pohřebišti za Řbitovem zvířátek. Chlapec se vrací zpět jako ztělesnění samotného ďábla. Nakonec zabije svou matku a Louis je nucen syna zabít. Otec se však ze svých chyb nepoučí a tentokrát na tajemném pohřebišti pohřbívá svou ženu.⁵⁹

Tento pochmurný román, vydaný v roce 1983, je považován za Kingovo nejtemnější dílo, proto neměl být původně ani nikdy publikován, ale okolnosti přinutily autora jednat jinak. *Řbitov zvířátek* přesahuje rozmezí hororového žánru a stává se nezapomenutelným dílem o ztrátě a smrti; také obsahuje úvahu, že existují horší věci, než je smrt.

Inspirací pro toto dílo byl pobyt Kingových v Orringtonu v Maine, kde rodina opravdu bydlela u silnice Route 15 a kde se za jejich domem nalézal hřbitov zvířátek. Už díky tomu si

⁵⁷ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 154-157

⁵⁸ KING, Stephen. *Danse macabre: Svět hororu*. Praha: BETA, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5, str. 60

⁵⁹ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 256-257

uvědomujeme, že se jedná o osobní dílo a vše, co se v knize odehrává, až do smrti malého chlapce, se Kingovým během bydlení v Orringtonu stalo.⁶⁰

4.2.5. Cujo

Román pojednává o obrovském zuřivém bernardýnovi, který je nakažený vzteklinou. Poté, co zabije svého majitele, napadne Donnu Trentonovou s jejím malým synem. Oba jsou uvězněni v jejich rozbitém autě. Bohužel příběh pro psa ani chlapce neskončí dobře.⁶¹

V roce 1977 vezl King svůj rozbitý motocykl na opravu a před dílnou mechanika se na něj vrhl obrovský pes. Pár dní poté se mu porouchal vůz a on si představil situaci, během které by se v autě ocitla jeho žena, a co by dělala, kdyby na ni zaútočil pes se vzteklinou. Tyto myšlenky vedly k napsání tohoto šokujícího románu.⁶²

Jedná se o pochmurný román, který znamená odchýlení od Kingových předchozích děl se zřejmými prvky hororu nebo transcendentna. *Cujo* vyšel v roce 1981 a pojednává o nejhorší noční můře, kterou může rodič mít, a tou je neschopnost ochránit své vlastní dítě.⁶³

4.3. Misery

Román *Misery* se zaměřuje na spisovatele Paula Sheldona, který píše knihy o fiktivní postavě jménem Misery Chastainová. Poté, co ji v jednom ze svých románů nechá zemřít, se mu stane vážná autonehoda, při které je zraněn. Rázem se ocitá v péči bývalé zdravotní sestry Annie Wilkesové, která je zároveň jeho velkou obdivovatelkou. Té se ale nelíbí osud Misery, proto nutí Paula, aby napsal pokračování a svou postavu opět oživil. Sheldon se stává Anniným zajatcem a v jejím domě zažívá extrémní hrůzy. Nakonec se mu podaří svou „pečovatelku“ přemoci, v zoufalém boji ji usmrtí

⁶⁰ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 256-258

⁶¹ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 209

⁶² ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 184-186

⁶³ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 209

a zachrání se. Po fyzické stránce se Paul pomalu zotaví, ale jeho psychika je narušena. Proto se mu neustále vracejí vzpomínky na Annie: má strach, že se jednoho dne vrátí, aby se pomstila.⁶⁴

Tento psychologický román, který vyšel v roce 1987, nám ukazuje, že největšími obludami jsou lidé, protože nic nepředčí lidské zlo. *Misery* můžeme také vnímat na sociologické úrovni jako téma pojednávající o nezdravém vztahu celebrit a jejich fanoušků, spíše „stalkerů“. To vše zosobňuje postava Annie Wilkesové, která zároveň představuje Kingovu závislost na kokainu, protože potřebuje svou „dávku“ příběhů o své oblíbené hrdince Misery Chastainové.⁶⁵

Jako námět tomuto dílu posloužil Kingův sen.

4.4. Román To (It)

Román *To* je jedním z neznámějších Kingových děl. Autor zde rozvíjí příběh šesti chlapců a jedné dívky, které v roce 1958 svede dohromady osud, nebo spíše jejich nepřátelé. Díky tomu vzniká klub „Smolařů“. Vůdcem skupiny je Bill Denbrough, jemuž před rokem zemřel bratr Georgie, který se stal první obětí „To“, a on si to neustále dává a vinu.

V Derry se začínají objevovat neobjasněné vraždy převážně malých dětí, to se opakuje přibližně každých 27 let. „To“ se Smolařům objevuje ve svých různorodých podobách. Bill je čím dál tím více přesvědčen, že právě „To“ zabilo George.

Jednoho dne je Beverly, jediná dívka ze skupiny, po návratu domů napadena svým otcem a je nucena utéct. Po cestě se Beverly setkává s ostatními členy klubu Smolařů, ale parta Henryho Bowerse, která Smolaře šikanuje, je začíná pronásledovat. Smolaři utečou do kanálů pod Derry, kde žije „To“. Dostanou se do místnosti, kde nalézají dvířka s podivnou značkou a za nimi objeví „To“ v podobě obrovského pavouka. Bill použije rituál Chüd a je tak přenesen do vesmíru, odkud „To“ pochází. K Billovi promlouvá Želva, která mu „To“ pomůže porazit. Bill se poté ocitá zpět v kanálu a zraněné „To“ mizí. Nakonec se všichni dostanou z kanálů ven a slibují si, že pokud by se podobná situace někdy opakovala, tak se všichni vrátí zpět. V Derry

⁶⁴ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 305-309

⁶⁵ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 248

zůstává jen Mike, aby pozoroval dění v městečku, ostatní odjíždějí pryč. Zapomínají na Derry i na strašlivé události, které zažili, a stávají se dospělými, úspěšnými osobami.

Bohužel „To“ nebylo poraženo, jak se domnívali.

Po řadě znepokojivých úmrtí v roce 1985 se Mike rozhodne svolat partu svých přátel, aby se opět vrátili do městečka, protože je mu jasné, že „To“ je zpět. Vracejí se všichni, až na Stanleyho, který se tolik bál, že raději spáchal sebevraždu. Po opětovném setkání se Smolaři pomalu začínají rozpomínat, co se v Derry stalo, ale nikdo z nich si nepamatuje úplně vše. „To“ jim o sobě dává brzy vědět, volá je k sobě zpět, aby se mohli znovu setkat.

Bill se rozhodne, že se musí vydat do kanálů pod město zabít „To,“ tentokrát už definitivně. A tak se znovu dostávají do obrovské místnosti s dvířky; když jimi projdou, opět stojí tváří v tvář „To,“ znovu v podobě pavouka.

Bill se pouští do rituálu Chüd, ale oproti předchozímu rituálu je Želva mrtvá. Bill se začíná propadávat hlouběji do vesmíru, volá o pomoc. Jediným, kdo zareaguje, je Richie, který také zahajuje rituál, bohužel ani tak na pavouka nestačí a ten začíná mít dominantní postavení. Nebezpečí si všimne Eddie, který pavouka napadne s pomocí svého inhalátoru. Díky tomu se Bill i Richie mohou vrátit z vesmíru, ale bohužel Eddie na své hrdinství doplatí: pavouk mu ukousne celou paži a on tak umírá. Nakonec se Billovi přece jen podaří pavouka definitivně zabít.

Poté se Smolaři v pořádku dostávají ven z tunelů a vracejí se do hotelu. Všichni opět začínají ztrácet vzpomínky na události, které se udály v Derry. Tentokrát je však zapomínají nadobro.⁶⁶

V *To* se prolínají dvě časové linie, které od sebe rozpoznáme díky přecházení písma z antikvy do kurzívy, která naznačuje návrat do roku 1958, čili do dětství. Mluvíme tedy o paralelní kompozici.

V rámci tohoto díla King poprvé a velmi úspěšně spojuje děti a dospělé, nevinnost a zkušenost, důvěřivost a rozvážnost. Jeho netvor je tak mnohostranný jako strachy, kterým čelí všechny děti a všichni dospělí. King také naznačuje, že „To“ není jedinou nestvůrou tohoto příběhu, pouze představuje nelidskou formu zla: více nebezpečné jsou ty, které jsou lidské a často se skrývají za něco

⁶⁶ KING, Stephen. *To*. 6. vyd. Praha: Beta, 2019. ISBN 978-80-7593-130-6.

jiného. Jsou to narušené děti, které jsou surové a násilné, zvláště vůči outsiderům, nebo se jeví jako otcové, kteří se přehnaně strachují o svoje dcery, či matky „křehkých chlapců“, jejichž jediným posláním je udržet chlapce v jejich křehkosti a závislosti. „To“ se znovu a znovu přesouvá z jedné úrovně strachu a děsu na druhou, od fyzického k psychologickému, od vnějšího k citovému. Jak ale upozorňuje Beahm, přesto máme v závěru románu pocit, že na dětství bychom měli vzpomínat s nostalgií, a ne se strachem.⁶⁷

Zásadním rysem tohoto díla je okolnost, že všichni z klubu Smolařů vstupují, jako dospělí, do příběhu bezdětní, protože jen návratem zpět do dětství a napravením rozhodnutí, které je dostalo do již známé situace, mohou započít přechodovou fázi, která je již součástí dospělosti, a stát se sami rodiči.⁶⁸

Pojem „To“ se v této kapitole velmi často opakuje, ale zůstává otázkou, jaký je vlastně jeho význam. Jedná se o neobvyklý název, který odkazuje k neznámému kontextu, protože v tomto románu má postava „To“ mnoho podob. Kingův hororový příběh ale není jediným dílem, které obsahuje tento pojem, můžeme jej nalézt například v klasickém dětském románu *Five Children and It* (1902) od Edith Nesbit. Jedná se o příběh pěti sourozenců, kteří naleznou skřeta, jenž jim plní na první pohled neškodná přání, což však většinou skončí ohrožením dětí. Český překlad originálního anglického jména „It,“ je skřítek,⁶⁹ což může naznačovat zdánlivě bezproblémovou povahu této postavy, která však v příběhu vyvolává napětí a je morálně nedefinovatelná.

V Kingově románu postava „To“ symbolizuje iracionální úzkost z neznámého nebezpečí, a právě to je zde hlavním zdrojem hororu. V našem českém kontextu je jméno „To“ neobvyklé. V Kingově románu *It* má „To“ množství různých tváří, které symbolizují všudypřítomnost zla. Jeho hlavním úkolem je vzbuzovat strach, přičemž každý se bojí něčeho jiného a každému se tedy „To“ zjevuje v jiné podobě. Zlo může být tedy skryto naprosto v čemkoliv. V příběhu *Five Children and It* jsou děti se skřetem

⁶⁷ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 297-298

⁶⁸ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 298

⁶⁹ NESBIT, Edith. *Pět dětí a skřítek, překlad Zuzana Ceplová* Praha: Albatros, 1999. ISBN 80-000-0655-3.

propojeny pouhou náhodou, ale v Kingově románu je klub Smolařů s „To“ propojen nějakou špatnou zkušeností, strachem nebo traumatem, kterými se „To“ živí.

4.4.1. Inspirace pro tvorbu To

V roce 1978, když Stephen King žil se svou rodinou v Boulderu ve státě Colorado, se jim porouchalo auto a byli nuceni jej dát do opravy. Když si o pár dní později mohli auto vyzvednout, King se rozhodl, že půjde raději pěšky. Během cesty musel přejít přes dřevěný most a podivně kuriózní, překlenující potok. Při jeho překonávání si Stephen vzpomněl na pohádku *The Three Billy-Goats Gruff*, kde se tři kozlíci snaží přejít most, v čemž se jim snaží zabránit zlý trol, který žije pod mostem. King přemýšlel, co by dělal, kdyby na něho zpod mostu zavolal trol. K této chvíli se vztahuje počátek jeho touhy napsat román o skutečném trollovi pod skutečným mostem. Na nějaký čas na tento nápad zapomněl, ale během dvou následujících let se mu několikrát do mysli vloudila myšlenka o trollovi a mostě. Napadlo ho, že most by mohl být jakýmsi symbolem – bodem míjení. Rozhodl se, že most by mohl symbolizovat město, kdyby se pod ním něco nacházelo. A co bývá pod městy? Tunely a kanalizace, které jsou pro trolla jako stvořené. Dalším důvodem, proč chtěl toto dílo vytvořit, byla touha napsat knihu, v níž by vystupovaly všechny postavy, které jako dítě obdivoval – Drákula, Frankenstein, vlkodlak a mnoho dalších; jejich příběhy chtěl spojit s jedním místem.⁷⁰

Až v roce 1981 se opravdu rozhodl, že je správný čas napsat největší a nejambicióznější knihu své kariéry, která je dnes považována za nejvyspělejší hororový epos. *To* vyšlo až roku 1986 a Stephen King poté řekl: „Pokud jde o mě, je to moje poslední zkouška. Už nemám, co dalšího říct o příšerách a monstrech, všechny ty nestvůry jsem zasadil do této knihy.“⁷¹ „*To* není ve skutečnosti o „Tom“, ani o nestvůrách a podobně. Je to o dětství a o mých představách, že se znovu vrátíme do vlastního dětství a budeme ho konečně moci odložit, stát se bez lítosti dospělými a vychovat vlastní děti.“⁷²

⁷⁰ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 236

⁷¹ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 235-236

⁷² BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 294

Jedná se o vyvrcholení Kingova tématu dětí v ohrožení. Po *To* se sice dětské postavy v jeho knihách nadále objevují, ale daný román znamená mezník v Kingově životě i v jeho vzpomínkách na dětství.⁷³

Během psaní se King snažil co nejvíce vrátit do svého dětství, s čímž měl zpočátku problémy, ale čím déle psal, tím snazší to pro něj bylo: vzpomínal na věci, o kterých si myslel, že je již zapomněl. Podobného motivu si můžeme všimnout i v samotném románu, kdy si postavy jako dospělí ze svého dětství nic nepamatují, a to až do té doby, než se vrátí do rodného městečka.⁷⁴

⁷³ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 297

⁷⁴ ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6, str. 238

5. Chris Priestley

Chris Priestley se narodil roku 1958 ve Velké Británii, vyrůstal ve Walesu a Gibraltar. Je spisovatelem a jeho tvorba se zaměřuje zejména na dětské čtenáře. Zároveň také ještě působí jako malíř a karikaturista, mnoho svých děl si sám ilustroval.

V roce 1976 nastoupil na vysokou školu umění v Manchesteru. Strávil tam čtyři roky, než se vydal do Londýna, aby hledal své štěstí jako ilustrátor. V Londýně působil především jako redakční ilustrátor a karikaturista. Pracoval pro většinu britských broadsheetových novin a šest let pracoval v týmu karikaturistů v *The Economist*. V devadesátých letech chvíli působil jako autor politických karikatur v *The Independent*.⁷⁵

Mezi jeho první publikovaná díla patří komiksy *Babel* pro *The Observer*, *Bestiary* pro *The Independent* a *Payne's Grey* pro *The New Statesman*. Svou první knihu pro děti, *Dog Magic*, napsal v roce 2000 a od té doby vydal každý rok alespoň jednu knihu. Je držitelem mnoha ocenění například Dracula Society Children of the Night Award, kterou obdržel roce 2009. Jeho knihy byly přeloženy do mnoha jazyků, včetně češtiny.⁷⁶

Tato práce se zabývá především sérií *Příšerné příběhy (Tales of Terrors)*, ale z jeho dalších děl stojí za zmínku třeba román *Pan Krátur (Mister Creecher)*, který byl inspirován nejnámějším dílem Mary Shelleyové *Frankensteinem*.

V současné době žije Priestley v Cambridge ve Velké Británii.

5.1. Příšerné příběhy (Tales of Terror)

Gotická série knih *Příšerné příběhy* od Chrise Priestleyho zahrnuje tři hlavní novely *Příšerné příběhy strýce Montaguea (Uncle Montague's Tales of Terror)*, *Příšerné příběhy z Černé lodi (Tales of Terror from the Black Ship)* a *Příšerné příběhy z temného tunelu (Tales of Terror from*

⁷⁵ PRIESTLEY, Chris. Biog. *Chris Priestley: Website of writer and illustrator Chris Priestley* [online]. Cambridge (United Kingdom), 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://chris-priestley.com/biog/>

⁷⁶ PRIESTLEY, Chris. Biog. *Chris Priestley: Website of writer and illustrator Chris Priestley* [online]. Cambridge (United Kingdom), 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://chris-priestley.com/biog/>

the Tunnel's Mouth). Tyto tři oceňované knihy byly vydány ve více než tuctu zemí a v mnoha jazycích. Byly uvedeny jako divadelní hry ve Velké Británii, Německu a České republice.⁷⁷

Posledním dílem jsou *Příšerné příběhy vánoční (Christmas Tales of Terror)*, které byly vydány v roce 2012. Na internetu je ale možné najít ještě jeden díl a ten nese název *The Teacher's Tales of Terror*, tento díl nebyl jako jediný přeložen do českého jazyka.

Jednotlivé příběhy jsou vyprávěny mladým, nezkušeným a nevinným posluchačům, a i hlavními postavami těchto příběhů jsou děti. Vypravěčem je vždy nějaká znepokojujivá, záhadná postava (výstřední strýc, tajemný námořník, podivná „žena v bílém“), která opakovaně naznačuje, že ví daleko více, než samotní posluchači. Všechny vypravěče spojuje skryté spojení se smrtí, jejíž přítomnost posluchači postupně pociťují ve všech příbězích, a nakonec ji rozpoznávají jako dominantní postavu a hlas příběhů.

Děti se s tajemným vypravěčem setkávají v momentu odloučení od rodičů a v prostoru typickém pro gotický román – v domě v temném lese, v opuštěném hostinci u rozbouřeného moře, a na pusté prázdné pláni, s motivem vykolejeného vlaku.

Všechna tři hlavní díla spojují kromě četných narážek nepřímých i explicitní narážky na jednotlivá díla gotické a romantické literatury, například na Coleridgovu baladu – *The Rime of the Ancient Mariner*, na Poeův příběh – *Příběhy Arthura Gordona Pyma (The Narrative of Arthur Gordon Pym)*, na Keatsovu báseň – *La Belle Dame sans Merci* a na Collinsův román – *Žena v bílém (The Woman in White)*. E. A. Poe bývá zmiňován nejčastěji, nejspíše proto, že je nejoblíbenějším spisovatelem Chrise Priestleyho. Díla spojuje také postava tajemného Montaguea, který se objevuje jakožto prastrýc hlavního hrdiny, jako náhodný návštěvník krčmy, který pomůže hlavním postavám najít klid, a nakonec jako ředitel školy, který svým chováním způsobí neštěstí. Spojujícím prvkem je i prostředí, ve kterém se příběhy odehrávají. Vždy se jedná o uzavřený prostor – dům a vlak. Společným rysem hlavních protagonistů je prvotní nedůvěra v pravdivost příběhů, kterým naslouchají, ale postupem času si uvědomují, že se nejedná o smyšlené příběhy. Děti v příbězích bývají obklopeny duchy a přízraky, či dokonce zjišťují, že ony samy jsou duchy. Jednotlivé příběhy též propojuje prvek, který je

⁷⁷ PRIESTLEY, Chris. *Tales of Terror*. *Chris Priestley: Website of writer and illustrator Chris Priestley* [online]. Cambridge (United Kingdom), 2020 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://chris-priestley.com/tales-of-terror/>

typický pro pohádky, a tím je potrestání zla, protože mnoho dětských hrdinů nejedná úplně čestně, či dokonce spáchají zločin, za který jsou potrestáni.⁷⁸

Celou sérii *Příšerných příběhů* ilustroval David Roberts.

5.1.1. Příšerné příběhy strýce Montaguea (Uncle Montague's Tales of Terror)

Hlavní postavou tohoto dílu je Edgar, který byl pojmenován podle autorova oblíbeného spisovatele Edgara Allana Poea. Edgar miluje příběhy, a proto chodí navštěvovat strýce Montaguea, který mu vždy rád vypráví. Aby se chlapec dostal do strýcova ponurého domu, který se nachází na konci lesa, musí lesem nejprve projít. Pokaždé, když tudy prochází, má pocit, jako by ho někdo pozoroval, a občas zahlédne chlapce z vesnice, nebo si to alespoň myslí, přestože je nikdy dříve neviděl. Strýc Montague bydlí v obrovském, starém domě pouze se svým mlčenlivým sluhou Franzem. Obydlí je studené a temné, Edgar nikdy nenavštívil jinou místnost, než síň s krbem a křeslem, kde mu strýc vypráví své příběhy. V tomto pokoji se ještě nachází mnoho záhadných a divných předmětů, rozestavěných po místnosti. Edgara tyto věci nesmírně fascinují, a i proto je Montague zahrnuje do svých příběhů.

Strýc chlapci vypráví rozličné děsivé historky s množstvím dětských hrdinů, kteří se málokdy dožijí konce nebezpečného dobrodružství. Například jeden z příběhů vypráví o chlapci, který se setkává s démonem z kostelní lavice, a ten ho nutí provádět ohavné věci, mezi které patří i vražda. Poslední příběh vypráví strýc sám o sobě. Odhaluje Edgarovi, že byl ředitelem chlapeckého internátu, kde bohužel došlo jeho vinou k sebevraždě jednoho z jeho svěřenců. Byl za to náležitě potrestán: Každé dítě, jež zemřelo děsivou smrtí, se objeví u jeho prahu; on je k nim připoután a musí se o ně starat. Edgar vidí všechny dívky i chlapce z příběhů, jak postávají okolo strýce, a uvědomuje si, kdo byly ty děti, které vídával ve stínech v lese.⁷⁹

⁷⁸ VRÁNKOVÁ, Kamila. *Metamorphoses of the sublime: from ballads and gothic novels to contemporary Anglo-American children's literature*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2019. 167 s. ISBN 978-80-7394-753-8, str.140-141

⁷⁹ PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy strýce Montaguea*. Praha: Argo, 2011. ISBN 978-80-257-0405-9.

V České republice byla 31. ledna, 2013, Divadlem Puls uvedena divadelní adaptace na motivy této knihy.⁸⁰

5.1.2. Příšerné příběhy z Černé lodi (Tales of Terror from the Black Ship)

Hlavní hrdinové této knihy jsou sourozenci Káťa a Ethan Matthews, kteří bydlí ve staré hospodě na vrcholu útesu, jenž se tyčí nad mořem. Během ničivé bouře náhle onemocní a jejich otec se musí vydat do města pro lékaře. Děti po odchodu otce usínají tvrdým spánkem.

Když se probouzí, netuší, kolik času uběhlo, ale otec stále není doma a venku stále vytrvale prší. Sourozenci jsou v domě naprosto sami do chvíle, kdy se mezi dveřmi objeví neznámý námořník, který je prosí o střechu nad hlavou, než se bouře přezene. Mladý muž se představí jako Jonáš Thackeray.

Ethana na první pohled upoutá Jonášova staromódní uniforma a velmi pobledlý obličej. Pro ukrácení času začíná Thackeray vyprávět různé děsivé námořnické historky. Děti jsou na děsivé historky zvyklé, vyrostly totiž v krčmě, kam chodívali pít převážně námořníci, kteří jim vyprávěli mnoho strašidelných příběhů. Děti navíc milují knihu *Příběhy Arthura Gordona Pyma* od E.A. Poea, ale to, co Jonáš vypráví, se zdá neuvěřitelně skutečné (uncanny) a sourozence z toho až mrazí. Jedná se většinou o příběhy mladých námořníků, kteří při svých putováních po širých oceánech zažívají nejrůznější události. Jeden z příběhů například pojednává o masožravých hlemýždích, kteří se rozhodli pochutnat si na posádce lodi.

Po bouři Jonáš odchází a Káťa s Ethanem opět zůstávají sami, ale ne dlouho, protože za chvíli se objevují dva muži, kteří vypadají, jako by přišli z budoucnosti. Jedním z nich je pan Montague, který se zajímá o historii jejich domu. Ethan nechápe, co tam dělají, a chce je poslat pryč, ale muži jako by ho neslyšeli. Vyprávějí si děsivé události, které se přihodily rodině, jež žila v jejich hospodě. Ethan i Káťa si pomalu začínají uvědomovat, že se jich toto vyprávění přímo týká, a začínají chápat souvislosti. Konečně chápou, proč měl Jonáš tolik otázek a narážek na jejich otce. Vzpomínají si a zároveň slyší od mužů, že po smrti jejich milované

⁸⁰ KOULA, Jiří. Příšerné příběhy Strýce Montaguea. *I-DIVADLO.CZ: činohra – alternativa – muzikál* [online]. Praha: Thaleia, 2003, 26.8.2013 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-puls/priserne-pribehy-stryce-montaguea>

matky otec propadl alkoholu, rázem se dostal na dno zoufalství a z milujícího otce se stal opilý despota. Pro svého otce byli jen bolestnou připomínkou jeho milované ženy. Po čase otec situaci přestal zvládat a rozhodl se svoje děti otrávit omějí šalamounkem. Poté, co umírající sourozence opustil, byl zavřen do ústavu, kde nakonec spáchal sebevraždu. Pro děti je toto pochopení vysvobozením, konečně mohou překročit hranici života a smrti a v klidu odejít.⁸¹

5.1.3. Příšerné příběhy z temného tunelu (Tales of Terror from the Tunnel's Mouth)

V tomto díle se čtenáři seznamují s Robertem Harperem, studentem, který se už nemůže dočkat, až bude v nové škole v Londýně. Někdo jiný by mohl být nervózní a měl by obavy, ale Robert touží odejít od své nevlastní matky, kterou nemá v oblibě, protože se o něj snaží přespříliš pečovat. Robert má cestovat vlakem, a tak se společně s matkou vydají na nádraží, kam přijdou velmi brzy. Během čekání má matka předtuchu, že se stane něco strašného, a prosí Roberta, aby jel až další vlakem. Robert však o tom nechce vůbec slyšet a odjíždí.

Po chvíli ve vlaku usíná a když se probudí, zjišťuje, že z neznámého důvodu vlak stojí ve volné krajině, těsně u vjezdu do tunelu. Navíc se naproti němu objevila nová spolucestující, záhadná žena v bílém. Chlapec vyzvídá, kdo neznámá žena je a zda neví, proč se vlak zastavil, ani na jednu ze svých otázek však nedostává odpověď. Žena mu pouze nabízí, že mu bude vyprávět strašidelné příběhy.

Příběhy jsou čím dál tím děsivější a Robertovi se zdají odlišné od těch, co do té doby slyšel. Zdá se mu, že se jich sám účastní, jako kdyby byl přímým svědkem. Zároveň cítí, že se v příbězích schovává ještě něco nebo někdo jiný, kdo v něm probouzí strach. Chlapec se cítí unaven a žena mu neustále nabízí svou pomoc, kterou chlapec vytrvale odmítá. Po dovyprávění posledního příběhu dáma Robertovi oznamuje, že už přišla jeho hodina a vrhá se na něj. V té chvíli se Robert probouzí na kolejích před tunelem, kde mu policista dává umělé dýchání. Chlapec je zmatený a nechápe, co se stalo, dotazuje se po ženě, ale je mu oznámeno, že byl obětí vlakového neštěstí. Z jeho kupé přežil pouze on, má veliké štěstí. Když se rozhlíží po okolí, všimne si u ústí do tunelu oné ženy v bílém, za ní stojí další lidé, co s ním cestovali. V tu chvíli si uvědomuje, že se už se záhadnou dámou dříve setkal: Když mu bylo pět let a topil se, tato

⁸¹ PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy z Černé lodi*. Praha: Argo, 2011. ISBN 978-80-257-0519-3.

žena mu nabízela mu svou ruku. V té době si myslel, že to byl jeho anděl strážný, ale nyní si uvědomil, že to byla zosobněná smrt.⁸²

5.1.4. Analýza

Jak jsem již zmiňovala v kapitole „Příšerné příběhy“, knihy jsou vždy nějak provázány, jsou spojeny určitým motivem nebo myšlenkou. Naši pozornost jako první upoutá prostředí, ve kterém se hlavní hrdina nachází a ve kterém jsou příběhy vyprávěny. Jak již bylo zmíněno, vždy se jedná o tísnivý, uzavřený prostor, ze kterého není možné uniknout, což je jev, který se často vyskytuje v hororových příbězích. V prvním a druhém dílu série *Příšerných příběhů* se jedná o dům, ve třetí knize symbolizuje uzavřený prostor vlak. Na konci všech příběhů ale hlavní hrdinové tento prostor opouští. Podaří se jim uniknout poté, co si uvědomí důležité skutečnosti: například v *Příšerných příbězích z temného tunelu* Robert pochopí, že dáma v bílém, která mu dělá společnost, není nikdo jiný než zosobnění smrti. Těmito nově získanými informacemi jako by se osvobodili a mohli se zachránit před démonickým zlem.

Série *Příšerných příběhů* na první pohled nepůsobí, že by mohla upozorňovat na nějaké závažné sociální téma, ale opak je pravdou. Každý díl z prvních tří knih na něco upozorňuje: šikana (*Příšerné příběhy strýce Montaguea*), domácí násilí (*Příšerné příběhy z Černé lodi*), dopravní nehoda a složitost vztahu k nevlastnímu rodiči (*Příšerné příběhy z temného tunelu*). Můžeme si všimnout, že se zde projevuje typický prvek gotického románu, „the uncanny“, kdy dochází k prolínání známého s neznámým. To znamená, že i z něčeho, co můžeme zdánlivě velmi dobře znát, se rázem může stát něco neznámého, dochází k rozporu. Tento jev pozorujeme hlavně u postav příběhů: z hodného strýce, kterého Edgar pravidelně navštěvuje, se najednou vyklube člověk s temnou minulostí, za niž musí nést následky (*Příšerné příběhy strýce Montaguea*); otec, který byl po smrti matky nejbližší osobou, své děti zabije (*Příšerné příběhy z Černé lodi*); zdánlivě neškodná a křehká žena je převtělením smrti (*Příšerné příběhy z temného tunelu*).

Již zmíněné sociální problémy (neznámé nebezpečí) jsou vždy kladeny do kontrastu k symbolu bezpečí (něčeho dobře známého). V *Příšerných příbězích strýce Montaguea* je symbolem bezpečí řád školy, udávající určitá pravidla, která by žáci měli dodržovat. Proti tomu se ale staví

⁸² PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy z temného tunelu*. Praha: Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0774-6.

šikana, jež je porušením daného řádu a narušením bezpečí, které mělo být dětem zajištěno. *Příšerné příběhy z temného tunelu* ukazují domácí násilí, páchané na dětech vlastním otcem. Rodiče jsou lidé, kteří jsou pro děti od narození nejbližšími osobami, jimž bezmezně důvěřují, proto ohrožení z tohoto směru vůbec neočekávají, a o to ničivější dopad může jejich násilné a kruté chování mít. Jedná se o zradu, kterou si děti ani nechtějí nebo nemohou připustit. Toho si lze všimnout i u hlavních hrdinů, kteří až do konce věří, že jejich otec je dobrý člověk, který je nade vše miluje, i když se k nim už dlouhodobě nechoval dobře.

V *Příšerný příběžích z temného tunelu* je bezpečí zobrazeno jako obyčejná cesta vlakem do školy, protože si nepřipouštíme možnost, že by se při takové běžné činnosti mohlo stát cokoli hrozného. Neznámo představuje nehoda, která může přijít kdykoliv, znenadání. Všechna tato ohrožení přicházejí náhle, nemůžeme se na ně připravit, protože je neočekáváme. Pocit bezbrannosti a zranitelnosti je tak ještě intenzivnější.

V *Příšerných příběžích* se můžeme také často setkat s motivem posedlého dítěte. Děti jsou takto postiženy většinou za trest, díky svému nevhodnému chování. Poté jsou nuceny dělat ohavné věci, které si ovšem uvědomují, i když své tělo neovládají. Největším trestem pro tyto děti je ale stesk po domově, protože po osídlení jejich těla jinou entitou opouštějí své domovy a vydávají se páchat zlo i jinde po světě. Nejděsivější povídkou s tímto motivem je „*Démon z kostelní lavice*“ (*Příšerné příběhy strýce Montaguea*), kde chlapec jménem Thomas ukradne sošku démona, který ho poté začne ovládat a donutí ho zabít neznámého tuláka.

5.1.5. Příšerné příběhy vánoční

Tento díl *Příšerných příběhů* se liší od ostatních absencí hlavního rámcového příběhu, jsou zde samostatné kapitoly, které na sebe vzájemně nenasazují. Tato kniha na první pohled upoutá svým netradičním zaměřením, protože v dětské literatuře nelze najít mnoho děl, v nichž by byl děsivý příběh spojen s tématem Vánoc – symbolem klidu, veselé a šťastné atmosféry. Chris Priestley, podobně jako Charles Dickens v povídce „*Vánoční koleda*“ (*A Christmas Carol*), vychází právě z tohoto kontrastu. Jak připomíná Fred Botting, v gotické literatuře 19. století se centrum nebezpečí a hrůzy přesouvá ze strašidelných hradů do reálně vyobrazených domovů a každodenního života. Motiv Vánoc, který je synonymem domácí pohody, tak dále umocňuje pocit bezmoci, nemožnost úniku a neschopnost se bránit, což Chris Priestley ve svých

povídkách zdůrazňuje. V sedmi příbězích je také opět ukázáno, že není radno porušovat určitý řád a zákony a že zlé chování je vždy patřičně potrestáno.⁸³

Ve Velké Británii byly tyto příběhy vydány pouze v podobě e-knihy.

⁸³ PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy vánoční*. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1577-2.

6. Porovnání děl

Hlavním rozdílem mezi románem *To* a *Příšernými příběhy* je rozhodně čtenářské publikum, pro které je určeno, což se odráží na autorově stylu psaní. U *To* víme, že je především pro dospělé čtenáře a *Příšerné příběhy* jsou naopak určeny dětem, které navštěvují druhý stupeň základních škol. King líčí hororové situace mnohem brutálněji, scény spojené s úmrtím nebo násilím jsou popisovány podrobněji. Priestley své příběhy v okamžiku, kdy má dojít k nešťastnému konci, opouští a nechává zbytek na čtenářově fantazii. Zároveň jsou v *To* zobrazena vážná sociologická témata, která se v knihách pro děti a mládež nevyskytují v tak velkém měřítku, například traumata dětství a stárnutí, týrání dětí, homofobie, bigotnost, existenciální otázky, relativita dobra a zla.⁸⁴ King používá mnoho vulgarismů, které bychom v *Příšerných příbězích* marně hledali, také užívá více slangové výrazy a hovorovou mluvu, což je do značné míry ovlivněno dobou, ve které se děj odehrává. Kingův příběh se odehrává ve 20. století a Priestleyho série někdy během viktoriánské éry.

Strach v nás mohou probudit různé události a jevy, ale v obou zkoumaných dílech jej způsobují podobné, či dokonce stejné věci, které jsou typickými atributy gotického románu: nadpřirozeno, duchové, zlí lidé, nebezpečná zvířata („*To*“ v podobě pavouka, v *Příšerných příbězích z Černé lodi* vystupují šneci, kteří požírají lidské maso), nevšední a strašidelný prostor (v *To* je zdrojem hrůzy kanalizace pod městem, a v *Příšerných příbězích* například opuštěná loď či mohyla). Pozoruhodným faktorem je, že stejně jako v *To* se i v *Příšerných příbězích z Černé lodi* objevují rodiče, kteří nezvládají svou úlohu v péči o potomstvo, jako příklad lze uvést otce Beverly Marshové, který svou dceru fyzicky týrá (*To*) anebo otce Ethana a Káti, který se rozhodne své děti otrávit (*Příšerné příběhy z Černé lodi*). Podle základního popisu, který nám je na začátku *Příšerných příběhů z Černé lodi* poskytnut, je čtenářům jasné, že otec zešílel, což se považuje za jeden z typických rysů gotického románu. Zhoubný vliv alkoholismu je podobně zpracován zvláště v díle E. A. Poea („*The Black Cat*“).

Dílo Stephen Kinga nám umožňuje vytvořit si k hlavním hrdinům pevnější pouto, než je tomu u Chrise Priestleyho, nejde pouze o delší čas strávený s klubem Smolařů, který nám je

⁸⁴ BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4, str. 296

zprostředkován vedlejšími příběhy, ale i o propracovanější postavy, které mají základ ve skutečném životě/světě a které nám umožňují nahlédnout do jejich nitra. Zároveň nám mohou být, z hlediska období, ve kterém žijí, Kingovi postavy daleko bližší.

Je možné říci, že Priestleyho knihy mohou být pro některé dětské čtenáře prvním setkáním se smrtí. Pokud by s touto možností spisovatel počítal, vysvětlovalo by to, proč v čase hrozby smrti své příběhy často ukončuje a více je nerozvádí. Nechce dětským čtenářům působit trauma. Hlavním cílem Priestleyho série je mladé čtenáře poučit a varovat je, že neuposlechnutí rodičů nebo nevhodné chování může vést k něčemu hroznému. Naopak v románu *To* se i nejhodnějším a nejmilejším lidem může stát něco strašného, protože se náhodou ocitnou v nesprávný čas na nesprávném místě (například malý George).

V obou dílech můžeme nalézt eskalaci hororu v podobě vraždy spojené s malým dítětem, kdy jsou děti vnímány jako archetyp bezmoci, protože se nedokážou samy bránit.

6.1. Děti a motiv dětství v dílech *To* a *Příšerné příběhy*

Kdybychom se nejprve soustředili na první pohled viditelné rozdíly, tak naši pozornost upoutá postavení hlavních hrdinů ve společnosti. V *Příšerných příbězích* patří většina ústředních protagonistů do střední nebo vyšší společenské vrstvy, naopak Smolaři v *To* jsou členy spíše dělnické třídy. Z hlediska psychologických rysů je pro Priestleyho postavy typická naivita a důvěřivost, zatímco Kingovi hrdinové jsou více zoceleni životem a vědí, co mohou očekávat, nevěří tomu, že každý člověk je uvnitř dobrý, a uvědomují si zkaženost okolního světa. Právě tyto dětské hrdinové bezesporu upozorňují na negativní sociální jevy, jako je třeba šikana, a na potřebu uvědomovat si, že děti vytvářejí vlastní společenství se svými zásadami.

Zásadním momentem Kingova díla je přerod dětí v dospělé osoby, čehož se děti v příbězích Priestleyho často nedočkají, protože umírají dříve, a tak i jako duchové stále zůstávají v naivním dětském světě. V románu *To* je dospívání odstartováno první sexuální zkušeností, kterou hrdinové společně zažívají, díky tomu se postupně dostáváme od dětství k tajemstvím dospělosti.

Ve většině příběhů v Priestleyho sérii rodič slouží jako ochránce a první odpoutání od něj na cestě k nezávislosti se pro děti stává zároveň prvním setkáním se zlem, se kterým se většinou nedokáží vypořádat, pouze přijímají, co je čeká, bez větších známek boje. Dětské hrdinové jsou

bez svých rodičů stále ještě bezbranní a nebyli ještě připraveni na nástrahy světa. V *To* naopak děti zvládají svému nepříteli čelit, nenechávají svůj život v rukách osudu, bojují za svou svobodu a bezpečí. Zároveň si ale nelze nevšimnout, že v *Příšerných příbězích* děti částečně přispěly k svému osudu samy, díky svému nevhodnému chování, po němž následuje krutý trest, jenž může sloužit jako poučení či varování pro dětského čtenáře.

Závěr

V úvodu mé bakalářské práce jsem nastínila, jakým směrem se bude práce ubírat a jaká témata bych chtěla podrobněji prozkoumat. V teoretické části jsem nejprve rozebrala jednotlivé žánry, které souvisejí s díly Stephena Kinga a Chrise Priestleyho, uvedla základní informace o významných autorech, kteří v rámci těchto žánrů působili. Dále jsem definovala spojitost anglického gotického románu a literárního pojmu „the uncanny“ podle Nicholase Royla.

Popsán byl také vývoj děsivých příběhů v dětské literatuře od 18. století do dnešní doby. V následujících dvou klíčových kapitolách se má práce zabývat životem vybraných autorů, jejich tvorbou, stylem psaní a motivací pro psaní příběhů.

Praktická část této práce se soustředila na analýzu knih Stephena Kinga – *To* a Chrise Priestleyho – *Příšerné příběhy strýce Montaguea*, *Příšerné příběhy z Černé lodi*, *Příšerné příběhy z temného tunelu*, *Příšerné příběhy vánoční*. Následně jsem porovnávala funkci dítěte a hororové motivy, které se ve vybraných knihách vyskytují, a dále srovnala obě díla jako celek. Překvapivé je, že v obou dílech se vyskytují rodiče, kteří nezvládají svou úlohu v péči o potomstvo a nějakým způsobem selhávají, ale zároveň v *Příšerných příbězích* mají rodiče i úlohu ochránce. Typické jsou také atributy gotického románu, jako například nadpřirozeno, duchové, násilí v mezilidských vztazích a útoky zvířat.

Z analýzy vyplývá, že díla Kinga a Priestleyho mají mnoho shodných prvků, které jsou pro horor a gotický román charakteristické. Román *To* je považován za jedno z nejnáročnějších Kingových děl, zejména pro svůj rozsah, prolínání časových rovin, propracované postavy, zobrazování sociálních problémů a mnoho dalšího. Tento příběh se nám opakovaně připomíná v naší mysli a přemýšlíme, co mohli hrdinové udělat jinak, uvažujeme o již zmíněných sociálních problémech, které v naší společnosti stále jsou, a zda s nimi lze nějak bojovat. Naopak *Příšerné příběhy* jsou nenáročnou četbou, která nás má hlavně pobavit, ale přesto nutí děti k zamyšlení. Jak jsem již psala v kapitole, která se věnovala porovnání děl, Priestley opouští své hrdiny ve chvíli, kdy očekáváme tragický závěr. Děti si neuvědomují, že hrdina nejspíš zemře, a chtějí o konci příběhu diskutovat. Díky tomu můžeme říct, že Priestley i King vynikají schopností probudit ve čtenářích fantazii a nutí je se nad příběhy důkladněji zamyslet.

Zásadním rozdílem mezi oběma díly je skutečnost, že Priestleyho příběhy slouží jako varování, protože děti jsou stále vnímány jako ztělesnění nevinnosti a bezbrannosti, jako ohrožené

bytosti, které si bez svých rodičů nedokáží poradit. V Kingově románu jde primárně o přerod dětí v dospělé: autor nám ukazuje děti, které jsou natolik vyspělé, že za sebe dokáží samy bojovat. Zdá se, že v románu *To* dětská nevinność zmizela spolu s příchodem titulní postavy.

V rámci své práce jsem se navíc zabývala otázkami, jak děti vnímají dílo Chrise Priestleyho, na které jsem se snažila odpovědět s pomocí dotazníků. Dotazníky lze nalézt v příloze této práce. Hlavním důvodem tvorby dotazníku byla snaha zjistit, zda si děti uvědomují hlavní dějovou linii, oproti vyprávěným příběhům, které jsou do rámcového příběhu vloženy. Ukázalo se, že ani jeden z dotazovaných si přítomnost hlavní dějové linky neuvědomoval, děti spíše vnímaly pouze jednotlivé příběhy. Největším překvapením pro mě bylo množství respondentů, kteří by si chtěli přečíst další dílo Chrise Priestleyho, z čehož lze usuzovat, že je příběhy zaujaly, i když je někteří považovali za příliš děsivé.

Seznam použité literatury

Primární zdroje:

KING, Stephen. *To*. 6. vyd. Praha: Beta, 2019. ISBN 978-80-7593-130-6.

PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy strýce Montaguea*. Praha: Argo, 2011. ISBN 978-80-257-0405-9.

PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy vánoční*. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1577-2.

PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy z Černé lodi*. Praha: Argo, 2011. ISBN 978-80-257-0519-3.

PRIESTLEY, Chris. *Příšerné příběhy z temného tunelu*. Praha: Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0774-6.

Sekundární zdroje:

AGUIRRE, Manuel. *The Closed Space: Horror Literature and Western Symbolism*. Manchester: Manchester University Press, 1990. ISBN 0719032075.

BEAHM, George. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4.

BOTTING, Fred. *Gothic: the New Critical Idiom*. London: Routledge, 1996. ISBN 0-415-09219-1.

BOTTING, Fred. *Gothic Romanced: Consumption, Gender and Technology in Contemporary Fictions*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-45090-4.

BÜSSING, Sabine. *Aliens in the Home: The Child in Horror Fiction*. 4. vyd. Westport: Greenwood Press, 1960. ISBN 0-313-25420-6.

JACKSON, Anna, Karen COATS a Roderick MCGILLIS. *The Gothic in Children's Literature: Haunting the Borders*. Abingdon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-87574-5.

JACKSON, Rosemary. *Fantasy: The Literature of Subversion*. 6. vyd. London: Routledge, 1998. ISBN 0-415-02562-1.

KING, Stephen. *Danse macabre: Svět hororu*. Praha: BETA, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5.

- KING, Stephen. *O psaní: memoáry o řemesle*. Praha: Beta, 2002. ISBN 80-7306-037-X.
- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-718-5669-X.
- NESBIT, Edith. *Pět dětí a skřítek, překlad Zuzana Ceplová* Praha: Albatros, 1999. ISBN 80-000-0655-3.
- PROCHÁZKA, Martin. *Lectures on American literature*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1384-0.
- PUNTER, David. Problems of recollection and construction: Stephen King. SAGE, Victor a Allan Lloyd SMITH, ed. *Modern Gothic: A Reader*. Manchester: Manchester University Press, 1996, s. 121-140. ISBN 0-7190-4208-9.
- PUNTER, David. *The Literature of Terror: A History of Gothic Fictions from 1765 to the Present, Volume 1, The Gothic Tradition*. London: Longman, 1996. ISBN 0-582-23714-9.
- PUNTER, David. *The literature of Terror: A History of Gothic Fictions from 1765 to the Present Day, Volume 2*. Pearson Education Limited, 1996. ISBN 0-582-290554.
- ROGAK, Lisa. *Stephen King: Mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6.
- ROYLE, Nathan. *The Uncanny*. Manchester: Manchester University Press, 2003. ISBN 0-7190-5561-X.
- VLAŠÍN, Štěpán a kolektiv. *Slovník literární teorie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN 221-141-84.
- VRÁNKOVÁ, Kamila. *Metamorphoses of the sublime: from ballads and gothic novels to contemporary Anglo-American children's literature*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2019. 167 s. ISBN 978-80-7394-753-8.

Internetové zdroje:

KING, Stephen. IT: Inspiration. *Stephen King* [online]. Maine (Florida), 2000 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://stephenking.com/works/novel/it.html>

KING, Tabitha. The Author. *Stephen King* [online]. Maine (Florida), 2000 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://stephenking.com/the-author/>

KOULA, Jiří. Příšerné příběhy Strýce Montaguea. *I-DIVADLO.CZ: činohra – alternativa – muzikál* [online]. Praha: Thaleia, 2003, 26.8.2013 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-puls/priserne-pribehy-stryce-montaguea>

KUIPER, Kathleen. Mary Wollstonecraft Shelley. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Mary-Wollstonecraft-Shelley>

MABBOTT, Thomas Ollive. Edgar Allan Poe. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Edgar-Allan-Poe>

PRIESTLEY, Chris. Biog. *Chris Priestley: Website of writer and illustrator Chris Priestley* [online]. Cambridge (United Kingdom), 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://chris-priestley.com/biog/>

PRIESTLEY, Chris. Tales of Terror. *Chris Priestley: Website of writer and illustrator Chris Priestley* [online]. Cambridge (United Kingdom), 2020 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://chris-priestley.com/tales-of-terror/>

The Editors of Encyclopaedia Britannica a Adam AUGUSTYN. H.P. Lovecraft. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7,1998 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/H-P-Lovecraft>

The Editors of Encyclopaedia Britannica a Adam AUGUSTYN. Nathaniel Hawthorne. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Nathaniel-Hawthorne>

The Editors of Encyclopaedia Britannica a J.E. LUEBERING. Ann Radcliffe. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ann-Radcliffe-English-author>

The Editors of Encyclopaedia Britannica a J.E. LUEBERING. Horace Walpole. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 27.5. 1999 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Horace-Walpole>

The Editors of Encyclopaedia Britannica a Jeannette L. NOLEN. Bram Stoker. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 23.3.1999 [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Bram-Stoker>

The Editors of Encyclopaedia Britannica a Michael RAY. Matthew Gregory Lewis. *Britannica* [online]. Great Britain: Encyclopædia Britannica, 1994, 20.7. 1998 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Matthew-Gregory-Lewis>

Přílohy

Dotazníky

V rámci své práce jsem se rozhodla zjistit, jak dílo Chrise Priestleyho vnímají děti, a proto jsem vypracovala dotazníky (VIZ příloha). Nejprve jsem požádala několik vybraných dětí, ve věkovém rozmezí 11-13 let, aby si přečetly libovolný díl ze série *Příšerných příběhů*, a poté jsem jim dala již zmiňovaný dotazník.

Dále jsem využila příležitost, nabízenou paní učitelkou ze základní školy v Pelhřimově, která byla ochotná si s žáky páté třídy (10-11 let) přečíst jednu povídku v rámci své hodiny. Na základě toho jsem zvolila „Hrací skříňku“ z knihy *Příšerné příběhy vánoční*, která je souborem jednotlivých povídek. Hlavně jsem chtěla znát názor dětí na spojení svátku, který symbolizuje klid a mír a pro děti je tím nejšťastnějším dnem v roce, s něčím strašidelným. Paní učitelka mi z hodiny ještě sepsala pár svých poznámek: „Úryvek žáky moc bavil, měli zájem o diskusi, ale bohužel na to jedna vyučovací hodina nestačí. Jediné, co se dětem moc nelíbilo, byl konec příběhu, který podle nich skončil neukončeně, nejasně.“ Příběh byl pro děti natolik poutavý, že jsem byla požádána o zaslání dalšího.

Mým hlavní cílem, v rámci tří hlavních dílů série *Příšerné příběhy*, bylo zjistit, jak děti vnímají hlavní rámcovou dějovou linii ve vztahu k samostatným vyprávěným příběhům, které jsou do ní vloženy. Dotazník je zaměřen na tyto otázky: Zda se dětem příběhy zdají strašidelné, pro jakou věkovou kategorii by ony samy knihu doporučily, zda by je lákalo přečíst si další dílo Chrise Priestleyho, nebo zda už někdy podobnou knihu četly, což mě zajímalo i u *Příšerných příběhů vánočních*. V dotazníku k vánoční povídce jsem připojila otázku, zda hlavní hrdina ovlivnil svůj osud a jak se o něj svým chováním přičinil. Zároveň mě samotnou zaujaly poutavé a výstižné ilustrace, které lze nalézt v celé sérii, i na ty jsem se tedy dětí zeptala.

Tabulka 1: Příšerné příběhy strýce Montaguea, *Příšerné příběhy z Černé lodi*, *Příšerné příběhy z temného tunelu*.

Otázky	Věk čtenáře			
	11 let	11 let	12 let	13 let
Jak moc se ti úryvek zdál strašidelný? (od 1-10)	4	5	8	8
Pamatuješ si spíše hlavní dějovou linii nebo jednotlivé příběhy o ostatních dětech?	Spíše o ostatních dětech. Nebyl tam hlavní příběh.	Jenom jednotlivé příběhy o ostatních dětech.	Spíše příběhy o dětech	Já si spíše pamatuji jednotlivé příběhy o ostatních dětech.
Četl/la jsi už podobnou knížku? Popřípadě jakou?	Ne, žádnou takovou jsem nečetla.	Ještě jsem žádnou podobnou knížku nečetla.	Nečetl	Ne, já jsem nikdy nečetla podobnou knížku.
Přečetl/la bys ještě nějakou knihu od tohoto autora?	Asi ne i když se mi příběhy líbily.	Přečetla, i když nevím jaká knížka by to byla.	Ano, třeba až budu starší	No, možná bych si někdy nějakou knížku od tohoto autora přečetla, ale určitě ne v bližší době.
Jak se ti líbily ilustrace v knize? Zdá se ti, že pomáhají vytvářet atmosféru knihy?	Byly hezké a alespoň jsem viděla, jak třeba jedou v tom vlaku. Jsou strašidelnější než ten příběh.	Líbí se mi ilustrace v knížce a dokreslují atmosféru.	Určitě ano	Ilustrace jsou hezké. A díky nim jsem si dokázala vše lépe představit.
Komu bys knížku doporučil/la? (věková kategorie)	11	12	Ostatním bych to doporučil, ale spíše až od 13 let	Knížku bych určitě doporučila, mým spolužákům (vrstevníkům stejného věku, 12, 13, popř. 14 let)

Tabulka 2: Příšerné příběhy vánoční.

Otázky				
Jak moc se ti úryvek zdál strašidelný? (od 1-10)	Myslíš si, že špatný závěr hrdina ovlivnil svým chováním? Jak?	Četl/la jsi už někdy knihu s podobnými příběhy? Popřípadě jakou?	Přečetl/la a bys si ještě nějakou knihu od tohoto autora?	A jaké věkové skupině bys ho doporučil/la? (od kolika let)
8	Jako její sestra	Ne	Určitě	11
8	Jako její sestra	Ne	Ne	9-11
3	Ano	Ano – Motýlí křídla	Ano	10-11
3	Ano	Ano – Motýlí křídla	Ano	10-11
3	Ano	Ano	Nevím	10-11
10	Ne	Ne	Ano	10-12
10	Ne	Ano – nepamatuji si název	Ano	10-12
6	Ano	Ne	Ano	13
7	Ano	Ne	Ano	13
4	Ano	Ne	Ano	10-11
10	Ano	Ne	Ano	10-11
5-6	Nevím	Ano – České pověsti	Ne	10
5-6	Nevím	Ano – České pověsti	Ne	10

5,5	Ano, je zlá	Ne	Ano	8+
5,5	Ano, je zlá	Ne	Ano	8+
5,5	Ano, je zlá	Ne	Ano	8+
1	Nevím	Ne	Ne	10
1	Nevím	Ne	Ne	8
5	Ne	Ne	Ano	12-14
5	Ne	Možná jo	Jo	12-14
5	Ne	Ne	Jo	12-14
1	Ne	Ano – Vetřelci	Ano	10-11
5	Ne	Ano – Tulák	Ano	10-11
5	Nezasloužila	Ano – Jemně tajemně	Ano	11
10	Nezasloužila	Ne	Ano	11
6	Nezasloužila	Ano – Jemně tajemně	Ano	11
8	Protože hodila po dívce tem kámen a byla na všechny rozmazená.	Ano	Ano	10-12

Jak jsem již zmiňovala, první, co vzbudilo můj zájem, byla otázka, jak se dětem kniha nebo příběh zdály strašidelné. Jak můžeme vidět, tak čísla byla velmi rozporuplná. U první tabulky si můžeme povšimnout, že čím starší děti byly, tím více je kniha děsila a nebyly si jisté, zda by si podobnou knihu chtěly přečíst. V druhé tabulce byla u této otázky naopak pokryta celá číselná škála. Nejvíce mě zarazilo, že i žáci, kteří hodnotili číslem deset, jako opravdu strašidelné, poté odpověděli, že by si chtěli podobnou knihu přečíst. Na základě toho můžeme říci, že většině dětem nevadí spojení Vánoc s něčím děsivým, naopak je to zaujalo.

Nejdůležitější otázkou byla otázka číslo dvě (VIZ Tabulka 3), kterou jsem si pokládala v rámci čtení celé série od Chrise Priestleyho. Ukázalo se, že děti si většinou neuvědomují, že by dílo mělo hlavní dějovou linii, a vnímají ji jako jeden z dalších příběhů.

Druhá zásadní otázka (VIZ Tabulka 2) se zaměřuje na schopnost uvědomit si, jak postavy jednají, protože většina hrdinů v příbězích doplatí na své nevhodné chování. Až na posledního respondenta všichni ostatní zodpověděli jen část mé otázky a svou odpověď nerozvedli. Podle odpovědí lze usuzovat, že názory ohledně účasti hlavní hrdinky na svůj osud jsou značně vyrovnané. V tomto věku už by děti měly umět rozlišit, co lze považovat za vhodné chování a co nikoliv, ale podle mých výsledků toho všichni, během čtení příběhu, kde působí další negativní prvek, nejsou schopni.

Nejčastější odpovědí na otázku číslo tři, která je pro obě tabulky stejná, bylo, že skoro nikdo nečetl podobnou knihu, což naznačuje, že tento žánr se v dané věkové skupině netěší příliš velké oblibě. Také to však může znamenat, že děti celkově moc nečtou.

Pro sérii *Příšerných příběhů* jsou typické její nádherné ilustrace, které dokáží podtrhnout atmosféru knihy a probudit naši fantazii, s čímž souhlasí i všichni dotazovaní (VIZ Tabulka 1).

V rámci mé poslední otázky, která byla pro všechny respondenty stejná, jsem se snažila zjistit, jaké věkové skupině by žáci knihu doporučili. Tím navazuji na první otázku, stejnou pro oba dotazníky, protože pokud by se stalo, že by příběh či kniha působily příliš děsivě, bylo by lepší, kdyby ji četly starší děti. Výsledky ukazují, že převládá věková skupina dotazovaných. Překvapilo mě, že někteří uvedli doporučovaný věk dokonce nižší. To může souviset s následující skutečností: „*Děti mají lepší schopnost vypořádat se s nadpřirozenem a děsem, nežli dospělí. Dětem se vše zdá skutečné, ale díky rozsahu jejich imaginativních schopností se s tím, co viděly nebo četly, dokáží vypořádat rychleji a lépe.*“⁸⁵

⁸⁵ KING, Stephen. *Danse macabre: Svět hororu*. Praha: BETA, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5, str. 134

Otázky

Příšerné příběhy vánoční – Chris Priestley

Odpověz jednou až dvěma větami. (u třetí otázky stačí číslo)

1. Jak se ti úryvek četl? např. byl čtivý, a proto jsem ho měl rychle přečtený, bylo to zábavné
2. Co se ti na něm nejvíce líbilo a co nejméně?
3. Jak moc se ti úryvek zdál strašidelný? (od 1-10)
4. Co pro tebe bylo nejstrašidelnější? Utkvěla ti v hlavě nějaká konkrétní pasáž?
5. Pamatuješ si něco specifického o hlavním hrdinovi/hrdince?
6. Co se stane s hlavní postavou na konci příběhu?
7. Myslíš si, že špatný závěr hrdina ovlivnil svým chováním? Jak?
8. Četl/la jsi už někdy knihu s podobnými příběhy? Popřípadě jakou?
9. Přečetl/la bys si ještě nějakou knihu od tohoto autora?
10. Je něco, co tě na příběhů překvapilo?

11. Doporučil/la bys ostatním, aby si příběh přečetli? Proč ano nebo proč ne? A jaké věkové skupině bys ho doporučil/la? (od kolika let)

Věk:

Otázky

Příšerné příběhy strýce Montaguea/ z temného tunelu/ z Černé lodi – Chris Priestley

Odpověz jednou až dvěma větami. (u třetí otázky stačí číslo)

1. Jak se ti kniha četla? např. byla čtivá, a proto jsem ji přečetla rychle, byla zábavná.
2. Co se ti na ní nejvíce líbilo a co nejméně? Proč?
3. Jak moc se ti úryvek zdál strašidelný? (od 1-10)
4. Co pro tebe bylo nejstrašidelnější? Utkvěla ti v hlavě nějaká konkrétní pasáž?
5. Který příběh tě nejvíce zaujal?
6. Pamatuješ si něco bližšího o hlavním hrdinovi? Třeba kolik mu bylo let nebo jak se jmenoval? Popřípadě měl nějakého sourozence? Odkud pocházel?.....
7. Pamatuješ si spíše hlavní dějovou linii s hlavním hrdinou nebo jednotlivé příběhy o ostatních dětech?
8. Četl/la jsi už podobnou knížku? Popřípadě jakou?
9. Přečetl/la bys si ještě nějakou knihu od tohoto autora?
10. Je něco, co tě na knize jako takové nebo některém z příběhů překvapilo/zaskočilo?
11. Jak se ti líbily ilustrace v knize? Myslíš, že pomáhají vytvářet atmosféru knihy?

12. Komu bys knížku doporučil/la? (věková kategorie)